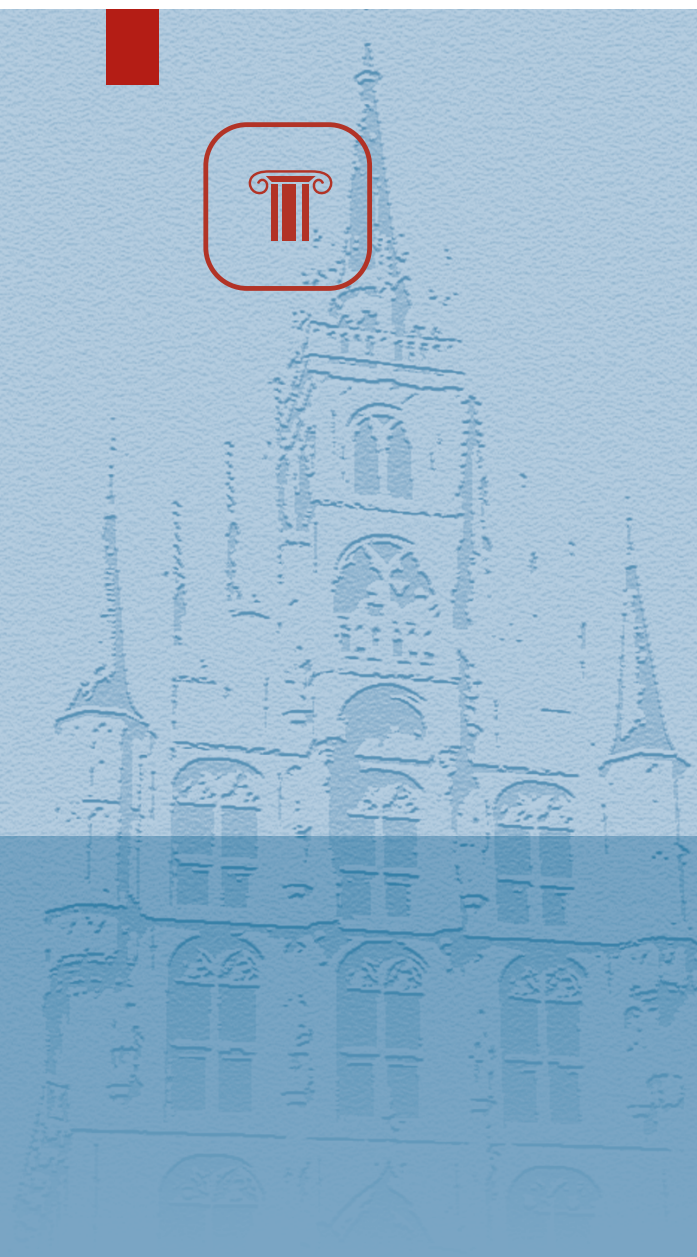

nota cultuurhistorie

inhoudsopgave

1. inleiding

- 1.1. aanleiding voor de nota
- 1.2. wettelijk en beleidsmatig kader
- 1.3. opzet van de nota

2. karakteristieken van het Goudse erfgoed

3. erfgoed geeft richting aan ruimtelijke plannen

- 3.1. aanleiding
- 3.2. welke rol speelt erfgoed in de Goudse ruimtelijke ordening
- 3.3. instrumenten die inzicht geven in het erfgoed en doorwerken in de verdere procedure
- 3.3. actiepunten

4. bescherming waardevolle objecten, structuren en gebieden

- 4.1. aanleiding
- 4.2. hoe gaat Gouda om met haar cultuurhistorisch waardevolle objecten en structuren
- 4.3. instrumenten ter bescherming
- 4.4. actiepunten

5. behoud en beheer

- 5.1. aanleiding
- 5.2. hoe werkt Gouda aan behoud en beheer
- 5.3. instrumenten voor behoud en beheer
- 5.4. actiepunten

6. adviescommissies

- 6.1. aanleiding
- 6.2. commissie cultuurhistorie en de adviescommissie ruimtelijke kwaliteit (ARK)
- 6.3. instrumenten
- 6.4. actiepunten

7. communicatie

- 7.1. aanleiding
- 7.2. draagvlak voor cultuurhistorie in Gouda
- 7.3. instrumenten voor communicatie
- 7.4. actiepunten

8. afstemming andere overheden en beleidsvelden

- 8.1. aanleiding
- 8.2. afstemming en samenwerking met andere beleidsvelden
- 8.3. overleg
- 8.4. actiepunten

9. financiën

- 9.1. aanleiding
- 9.2. hoe gaat Gouda met de financiële gevolgen van het cultuurhistorisch beleid om?
- 9.3. instrumenten
- 9.4. actiepunten

colofon

dit is een uitgave van de afdeling Ruimtelijk Beleid, sector Stadswerken gemeente Gouda

foto's: gemeente Gouda / Historische Vereniging Die Gouda / Hans Suijs
kaarten: gemeente Gouda, provincie Zuid-Holland
vormgeving en druk: afdeling Grafische Vormgeving, gemeente Gouda

gouda, april 2004

© copyright gemeente Gouda

Overname van afbeeldingen is niet toegestaan zonder toestemming van de gemeente Gouda.

Overname van teksten is slechts toegestaan met nadrukkelijke bronvermelding.

1 inleiding

De cultuurhistorische waarden van onze oude Hollandse stad zijn van grote betekenis en zelfs uniek. Ze leveren een belangrijke bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit, de herkenbaarheid tegenover andere steden en het cultuur-toerisme. Ook in Gouda heeft de Rijksnota Belvedere een belangrijke omslag in het denken veroorzaakt. Het Belvederemotto 'behoud door ontwikkeling en ontwikkeling met behoud' indachtig, is het Goudse cultuurhistorische beleid ontwikkelingsgericht geworden.

Het gemeentebestuur heeft cultuurhistorie in de Stadsvisie 2000-2010 en in de programmabegroting 2004 een belangrijke plaats gegeven. Ook wordt gewerkt aan de Stedenbouwkundige Visie op de binnenstad en haar randen en is een Plan van Aanpak Cultureel en Havenkwartier opgesteld. In deze laatste plannen heeft de cultuurhistorie een prominente plaats gekregen.

Gouda's ambitie is een aantrekkelijke oude Hollandse stad in de regio en de Deltametropool te zijn, waar mensen graag wonen, werken, recreëren en winkelen.

De gemeente heeft het monumentenbeleid serieus opgepakt. Op grond daarvan heeft de gemeente dan ook vergunningsbevoegdheid en het budgethouderschap voor rijksmonumenten van het rijk gekregen. De gemeente heeft tevens een eigen monumentenbeleid ontwikkeld en gekozen voor een eigen opgravingsbevoegdheid. Het Goudse monumentenbeleid mag er dus zijn, maar behoeft actualisatie en aanpassing aan de laatste landelijke ontwikkelingen.

Het **doel** van deze nota is meerledig. De nota

1. geeft de wijze aan waarop Gouda omgaat met de landelijke ontwikkelingen en nieuw rijks en provinciaal beleid;
2. geeft een totaaloverzicht van bestaande en enkele nieuwe beleidsonderdelen op basis van de ontwikkelingen op cultuurhistorisch gebied;
3. dient voor zowel de Rijksdienst voor de Monumentenzorg (RdMZ) als de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) als toetsingskader;
4. vormt het cultuurhistorisch beleidskader voor de begeleiding van bouwinitiatieven.

In deze nota is geprobeerd om het cultuurhistorisch erfgoed zoveel mogelijk integraal (monumentenzorg, archeologie en landschapsbehoud) te behandelen. Centraal staat het streven het cultuurhistorisch erfgoed een bijdrage te laten leveren aan de eigen identiteit en herkenbaarheid van Gouda waarbij optimaal gebruik gemaakt wordt van haar bestaande kwaliteiten. Gekozen is voor een thematische benadering waarbij achtereenvolgens wordt ingegaan op hoe erfgoed richting kan geven aan ruimtelijke plannen en die kan stimuleren, hoe met de bescherming van waardevolle objecten wordt ingegaan en vervolgens hoe die objecten kunnen worden behouden en beheerd.

Cultuurhistorisch erfgoed omvat de tastbare sporen die de mens in zijn omgeving heeft achtergelaten. Die sporen en tekenen zijn van historische, bouwkundige, historisch geografische en archeologische aard. Cultuurhistorie is dus het overkoepelende begrip waarbinnen archeologie, monumentenzorg en landschapsbehoud een plaats hebben. Gouda is rijk aan dergelijke overblijfselen

doelgroepen van de nota

De nota is bedoeld voor diverse partijen, te weten het gemeentebestuur en de medewerkers van de gemeente Gouda, projectontwikkelaars die binnen de gemeentegrenzen ontwikkelen, historische verenigingen, geïnteresseerde burgers, de RdMZ en de ROB.

1.1. aanleiding voor de nota

Voor de opstelling van deze nota op dit moment zijn drie aanleidingen:

- het ontbreken van een samenhangend overzicht van het bestaande cultuurhistorisch beleid in Gouda
- nieuwe wetgeving
- de rijksinventarisatie van naoorlogse bebouwing.

1 overzicht bestaand beleid

Sinds de opstelling van de laatste Monumentennota (1996) van Gouda is veel gebeurd en is veel gemeentelijk beleid vastgelegd in deelnotities. Deze nota geeft een samenhangend overzicht van het bestaande cultuurhistorische beleid. Naast traditionele aspecten zoals restauraties, opgravingen, subsidies en bouwhistorisch onderzoek, komt cultuurhistorie in relatie tot ruimtelijke ontwikkelingen aan de orde. Omdat het bestaande beleid ongeveer driekwart van deze nota vormt, is ervoor gekozen in voorkomende gevallen slechts de belangrijkste aspecten van dat beleid te benoemen en de details in bijlagen op te nemen. Op nieuwe aspecten wordt wel nader ingegaan.

2 nieuwe wetgeving

Een tweede aanleiding voor deze nota is de aanpassing van de Monumentenwet op het gebied van archeologie aan de eisen die in het Verdrag van Malta zijn geformuleerd. De aangepaste wet wordt in 2004 in de Tweede Kamer behandeld en zal naar verwachting met ingang van 1 januari 2005 in werking treden. Op dit moment hebben we al te maken met nationaal interimbeleid waarin een voorschot wordt genomen op de nieuwe wet. Die wet heeft grote gevolgen voor de gemeentelijke archeologie en de ontwikkeling van bouwlocaties. Deze nota antwoordt daarop met nieuw lokaal beleid.

3 rijksinventarisatie na-oorlogse bebouwing

Het rijk is bezig met een inventarisatie van architectuur uit de naoorlogse periode, de zogenaamde wederopbouwarchitectuur uit de periode 1940-1965 (bijlage 11). Waardevolle Nederlandse voorbeelden van deze architectuur verdwijnen in hoog tempo als gevolg van de herstructurering.

1.2. wettelijk en beleidsmatig kader

Onder invloed van de genoemde maatschappelijke ontwikkelingen is in de afgelopen twee jaar de wet- en regelgeving op het gebied van cultuurhistorie aanzienlijk uitgebreid. Hieronder volgt een beknopt overzicht van het huidige beleidsmatige en wettelijke kader en instrumentarium. In bijlage 1 wordt elk aspect nader toegelicht.

1 monumentenwet (1988)

Deze wet wijst rijksmonumenten aan, regelt de vergunningen van rijksmonumenten, het uitvoeren van archeologisch onderzoek, de vergunningsbevoegdheid en de opgravingsbevoegdheid. Ook is hierin de aanwijzing tot beschermd stadsgezicht geregeld.

De Goudse binnenstad is in 1979 aangewezen als rijks beschermd stadsgezicht, wat inhoudt dat de bestemmingsplannen in dit gebied beschermend moeten zijn (zie bijlage 2).

2 interimbeleid OCW (2001)

Op dit moment is voor de archeologische taak interimbeleid van kracht waarin al is ingespeeld op de nieuwe Monumentenwet.

3 rijksnota Belvedere (1999)

In het kader van de nota Belvedere is Gouda aangewezen als Belvederestad. In het Belvederegedachtegoed - behoud door ontwikkeling en ontwikkeling met behoud - is cultuurhistorie sterker richtinggevend bij de inrichting van de ruimte.

4 provinciale Nota Planbeoordeling (2002)

In de provinciale Nota Planbeoordeling staan de cultuurhistorische criteria (zie bijlage) die de provincie hanteert bij de beoordeling van ruimtelijke plannen: bestemmingsplannen, ruimtelijke en (steden)bouwkundige plannen (bijlage 3).

5 provinciale Cultuurhistorische Hoofdstructuur (2003)

In de Cultuurhistorische Hoofdstructuur zijn door de provincie gebieden met cultuurhistorische waarden aangegeven. Plannen binnen die waardevolle gebieden, die afwijken van de bestaande bestemmingsplannen, worden door de provincie extra streng getoetst (kaart hoofdstuk 3).

6 MIP-panden

In het verleden is de Jongere Bouwkunst (1850-1940) in het kader van het Monumenten Inventarisatie Project (MIP) door de provincie/ Rijk geïnventariseerd. De kwalificatie MIP-pand is vastgelegd in de Nota Planbeoordeling en is voor de provincie eveneens een toetsingscriterium (zie nota planbeoordeling bijlage 3).

7 gemeentelijke Archeologische Basiskaart (ABK 2003)

In de ABK zijn richtlijnen gegeven voor de omgang met het bodemarchief wanneer aantasting onvermijdelijk is. Er is in vastgesteld in welke gebieden welke maatregelen van kracht zijn (bijlage 4).

8 verordening Monumenten en Archeologie (2004)

Zowel de ABK als het gemeentelijk beleid voor de Jongere Bouwkunst is in een eerder stadium vastgesteld. Hierop is in 2003 de Monumentenverordening aangepast en gewijzigd in de Verordening Monumenten en Archeologie, die per 27-1-2004 in werking is getreden (bijlage 5).

9 reglement op de Commissie Cultuurhistorie (2003)

In het kader van de vergunningsbevoegdheid en budgethouderschap van rijksmonumenten is het hebben van een Commissie Cultuurhistorie (Monumentencommissie) verplicht. In het Reglement op de taken van de Commissie Cultuurhistorie is opgenomen dat deze commissie gevraagd en ongevraagd adviseert over cultuurhistorische onderwerpen (bijlage 6).

10 b en w besluit cultuurhistorische analyses (maart 2000)

Enerzijds omdat het college de cultuurhistorische potenties van de stad wilde benutten bij de versterking van de ruimtelijke kwaliteit en anderzijds om op alle nieuwe wetgeving een afdoend antwoord te hebben is in 2000 besloten bij ontwikkelingen in waardevolle gebieden/ locaties een cultuurhistorische analyse van de initiatiefnemer te vragen.

11 stadsvisie

Het College wil sterke punten zoals het cultuurhistorisch erfgoed gebruiken bij ontwikkelingen in de stad. Daarom is dit beleid in de stadsvisie goed ingebed.

1.3. opzet van de nota

In hoofdstuk 2 worden de cultuurhistorische waarden van de verschillende stadsdelen beknopt aangegeven. In hoofdstuk 3 wordt de rol van cultuurhistorie in ruimtelijke plannen behandeld. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de bescherming van waardevolle structuren, gebieden en objecten. In hoofdstuk 5 komen het behoud en beheer ervan aan de orde. In de hoofdstukken 6 tot en met 8 zal kort worden ingegaan op respectievelijk de adviescommissies, communicatie, de afstemming met andere overheden en beleidsvelden.

Hoofdstuk 9 tenslotte betreft de financiële consequenties van deze nota.

2 karakteristieken van het Goudse erfgoed

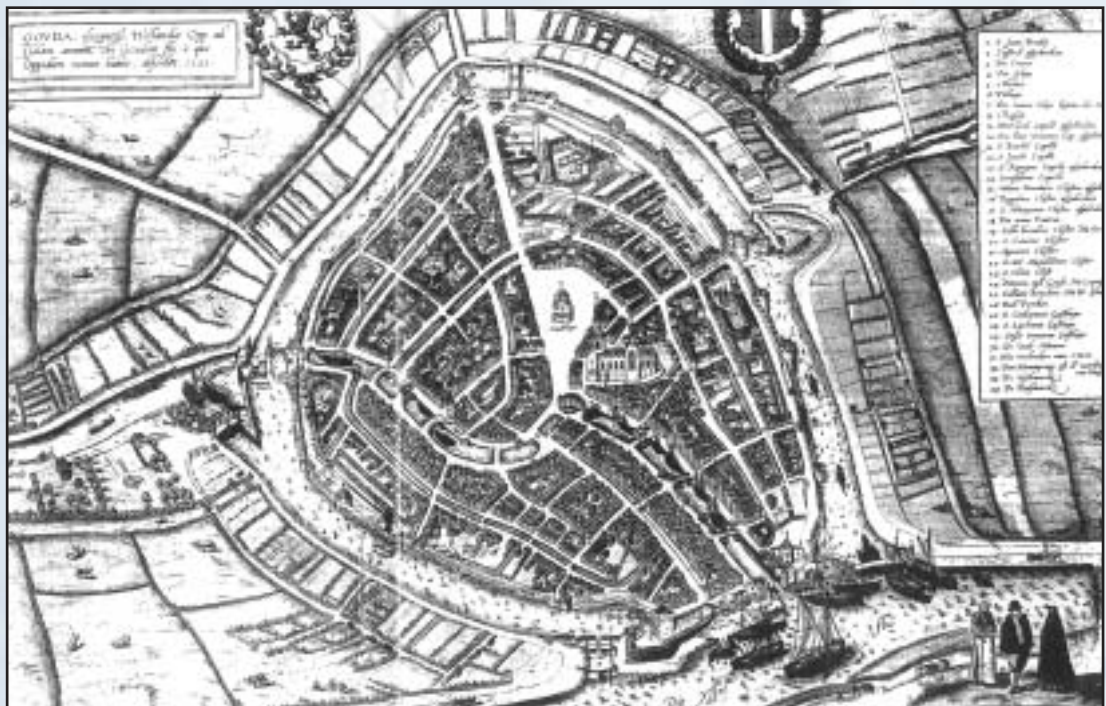
Gouda is een in oorsprong middeleeuwse stad, maar over de eerste eeuwen is vrijwel niets bekend. De eerste nederzetting ter plaatse van de Jeruzalemstraat en Molenwerf dateert mogelijk al van rond 1000. Overblijfselen uit de Romeinse tijd en de prehistorie zijn schaars, maar mogelijk wel aanwezig.

De huidige binnenstad is de laatmiddeleeuwse stad waarvan het meest karakteristieke aspect het water was. Aan het oude middeleeuwse straten- en grachtenpatroon van de binnenstad is (met uitzondering van de dempingen van grachten) in al die eeuwen nauwelijks iets veranderd en zelfs zijn nog enige bouwwerken uit deze periode aanwezig.

Gouda heeft door de vele ophogingen een zeer dik bewoningspakket, soms tot op 4 meter diepte, dat op veel plaatsen nog in uitstekende conditie verkeert. Langs de rand van de binnenstad zijn de resten van de verdedigingswerken van de stad nog ondergronds aanwezig en in de binnenstad zelf liggen ondergronds nog restanten van diverse kloosters. Het gebied buiten de binnenstad wordt gekenmerkt door de ontginningsstructuren zoals kades, dijken en wegen, waarlangs ook ontginningsboerderijen bewaard kunnen zijn gebleven.

Van de architectonische ontwikkelingen in de zeventiende eeuw en later zijn tal van voorbeelden bewaard gebleven. Aan de hand daarvan kunnen we ons een goed beeld vormen van de ontwikkeling van Gouda in de loop der tijd.

Van belang is dat de plattegrond van de stad vanaf 1350 tot 1850 niet ingrijpend is veranderd. Pas in de twintigste eeuw is de stad als het ware geëxplodeerd. In aanvulling op enkele al aanwezige straten buiten de binnenstad heeft vanaf 1900 en met name na 1945 een enorme uitbreiding plaats gevonden. Op dit moment wordt veel aandacht besteed aan de verdichting van de bestaande stad.

stadplattegrond van Gouda in 1585

De opzet van de wijken rond de binnenstad volgt grotendeels een uitbreidingsplan uit 1907 en kan in cultuurhistorisch opzicht als volgt worden gekarakteriseerd:

- Korte Akkeren Oud is een voormalige arbeiderswijk waar zich in de Middeleeuwen aan de Wachtelstraat en ter plaatse van het Buurtje, een buurtje buiten de stadspoort bevond. In de loop der eeuwen verrees langs de Turfsingel bedrijfsbebouwing en na ca. 1850 kwamen tal van arbeiderswoningen tot stand. Hiervan resteren nog de Woudstraat e.o. en het complex Westerkade/ Snoystraat. Het uitbreidingsplan uit 1907 werd hier met inpassing van de bestaande bedrijfsbebouwing en de bebouwing aan de Wachtelstraat aangepast aan het oorspronkelijke verkavelingspatroon.
- Korte Akkeren Nieuw werd in het uitbreidingsplan voorzien van lange singels met veel ruimte en veel groen. Dit ambitieuze concept is nog altijd goed herkenbaar in de aanleg en de architectuur uit de jaren dertig van de twintigste eeuw. Het oorspronkelijke verkavelingspatroon werd hier juist verlaten.
- Aan de noordzijde van de binnenstad was in de loop van de eeuwen ook al enige bebouwing verzeen en daar werd rond 1900 het Van Bergen IJzendoorpark aan toegevoegd. In het gebied ten noorden hiervan kwamen losse complexen en gebouwen temidden van veel water tot stand.
- Aan de oostzijde kwamen vanaf ca. 1910 de Kadenbuurt en Kort Haarlem tot stand. Kort Haarlem werd als eerste sinds de vaststelling van het uitbreidingsplan gerealiseerd en daar zijn alle toenmalige ruimtelijke ambities verwezenlijkt (zoals de Jozefbuurt en Burgemeester Martenssingel). Ten tijde van de bouw van de Kadenbuurt was het plan onder invloed van bezuinigingen versoberd waardoor de ruime opzet enigszins geweld werd aangedaan. In beide buurten zijn echter goede voorbeelden van villa's, arbeiderswoningen, scholen en bejaardencomplexen uit die tijd aanwezig.

Direct na de Tweede Wereldoorlog werd gewerkt aan de wijken Gouda Noord, Oosterwei en het Weidebloemkwartier met voorbeelden van naoorlogse architectuur. In die jaren werd weer gebruik gemaakt van de veenlinten en de oorspronkelijke polderverkaveling. Nadat deze wijken grotendeels waren afgerond, werd in de jaren zestig en zeventig gewerkt aan Bloemendaal en nog later aan Goverwelle, maar die bebouwing valt buiten het bestek van deze nota.

Gouda met in het oosten het uitbreidingsplan 1907 en in het noorden het Berlagiaanse plan uit 1930.

3 erfgoed geeft richting aan ruimtelijke plannen

3.1. aanleiding

Door de snelle verstedelijking en het steeds verder opgaan in de EU is in Nederland de behoefte ontstaan om bij de inrichting van ons land, zorgvuldig met de eigen cultuur om te gaan en juist de plaatselijke kwaliteiten tot uitdrukking te laten komen. Veel recente nieuwbouw in ons land lijkt erg op elkaar en daarom is men op rijksniveau op zoek gegaan naar een manier om het eigen karakter van een stad of streek te betrekken bij nieuwe ontwikkelingen. Doel is om met gebruikmaking van de eigen identiteit de kwaliteit van nieuwe ontwikkelingen te verbeteren.

cultuurhistorie en ruimtelijke plannen

Cultuurhistorie kan aan het behoud van de eigen identiteit van een stad een wezenlijke bijdrage leveren en deze zelfs versterken. De rijksnota Belvedere (1999) en de provinciale Nota Planbeoordeling hebben hetzelfde doel, namelijk cultuurhistorie mede richting laten geven aan ruimtelijke plannen. Cultuurhistorie is een belangrijk sturend aspect geworden in het ruimtelijke ordeningsproces. De provincie Zuid-Holland verplicht gemeenten om in nieuwe bestemmingsplannen in die gebieden die volgens de CHS waardevol zijn, een cultuurhistorische paragraaf op te nemen.

Bij artikel 19 lid 1 en 2 procedures is een ruimtelijke onderbouwing verplicht. Als onvoldoende rekening wordt gehouden met de cultuurhistorische belangen kunnen Gedeputeerde Staten een verklaring van geen bezwaar weigeren. Cultuurhistorische inzichten kunnen een stimulans zijn voor het op gang brengen van ruimtelijke dynamiek.

archeologisch onderzoek en ruimtelijke plannen

In het kader van de nieuwe Monumentenwet (2004/2005) en de omvangrijke archeologische paragraaf daarin, is het rijk afgestapt van het idee van een sectorale archeologievergunning. Ook archeologische belangen zullen in de toekomst in bestemmingsplannen en ruimtelijke ordeningsprocedures moeten worden gewaarborgd.

De nieuwe wet kent drie regimes op het gebied van de ruimtelijke ordening en inrichting:

- regime voor MER-plichtige projecten. Daarvoor geldt nu al de plicht om aandacht te schenken aan cultuurhistorische aspecten onder en boven het maaiveld.
- regime voor ontgroningen: hier is vanwege de ingrijpende aantasting altijd archeologisch onderzoek nodig.
- regime voor bouwen en uitvoeren van werkzaamheden in het kader van nieuwe bestemmingsplannen en vrijstellingen daarvan (artikel 19 procedures en aanlegvergunningen).

In het kader van dat laatste punt krijgt de provincie bevoegdheid om binnen gemeenten zogenaamde attentiegebieden aan te wijzen. Dergelijke attentiegebieden zijn rijk aan archeologische waarden. De provincie wijst die waardevolle gebieden aan en stelt een termijn waarbinnen een nieuw bestemmingsplan moet zijn opgesteld of een oud op zo'n manier moet zijn aangepast dat voldoende rekening wordt gehouden met de aanwezige archeologische waarden.

In praktische zin heeft dat meer gevolgen. Tijdens de voorbereidingsfase van een bestemmingsplan is archeologisch vooronderzoek een vast onderdeel en moeten de daaraan verbonden consequenties worden aangegeven. De onderzoeksresultaten worden vertaald in het bestemmingsplan door het gebied zo in te richten dat gebruik wordt gemaakt van de

archeologische waarden en waarin een en ander wordt gekoppeld aan een aanleg- en/of bouwvergunning. Voor een dicht bebouwde historische binnenstad als Gouda is het onmogelijk van tevoren álle aanwezige waarden nauwkeurig aan te geven. Gouda kiest daarom voor een algemene cultuurhistorische/ archeologische paragraaf op basis van de ABK. In de ABK zelf is vervolgens het verplichte onderzoek per locatie geregeld.

3.2. welke rol speelt erfgoed in de Goudse ruimtelijke ordening

cultuurhistorische waarden en ruimtelijke plannen

Gouda heeft al in 2000 ingespeeld op het feit dat cultuurhistorie mede richtinggevend moest worden bij ruimtelijke projecten in waardevolle gebieden. BenW namen om dat doel te bereiken het besluit om in elk bestemmingsplan een cultuurhistorische paragraaf op te nemen. Een en ander moet vervolgens tot uitdrukking komen in de planvoorschriften als daar aanleiding voor bestaat.

Bovendien wordt sindsdien bij elke grootschalige ontwikkeling een cultuurhistorische analyse (CHA) verplicht gesteld. (De Goudse standaardopzet van een CHA en het overzicht van de gebieden waarvoor deze moet worden opgesteld zijn te vinden in bijlage 7.)

Doel van de CHA is inzicht te krijgen in de aanwezige cultuurhistorische waarden. De cultuurhistorische elementen moeten vervolgens:

1. als inspiratiebron voor de ruimtelijke inrichting en het ontwerp worden benut.
2. bij de gemeentelijke randvoorwaarden voor projecten worden betrokken.
3. als basis van het onderdeel cultuurhistorie in de ruimtelijke onderbouwing voor de provincie worden gebruikt. (De provincie verplicht de gemeente een cultuurhistorische paragraaf in de ruimtelijke onderbouwing van plannen in waardevolle gebieden op te nemen.

De cultuurhistorische analyse levert daar de basis voor).

In een CHA worden dus de in het plangebied en de omgeving aanwezige cultuurhistorische waarden in en boven de grond in kaart gebracht. Behoud van de aanwezige monumenten en de monumenten van jongere bouwkunst is daarbij uitgangspunt. Ook wordt duidelijk welke elementen buiten de beschermde monumenten een bepaalde cultuurhistorische waarde bezitten, die direct of indirect kunnen worden benut bij de planontwikkeling. Als die voor een deel uiteindelijk verdwijnen, zal dit moeten worden gedocumenteerd, De inventarisatie van archeologische resten in een CHA vergemakkelijkt een plan van aanpak voor een verplicht archeologisch onderzoek en kan het archeologisch bureauonderzoek vervangen.

3.3. instrumenten die inzicht geven in het erfgoed en doorwerken in de verdere procedure

Om cultuurhistorie in ruimtelijke ordenings- en bouwplanprocedures goed in te bedden staan ons verschillende instrumenten ter beschikking: de cultuurhistorische paragraaf in een bestemmingsplan, de cultuurhistorische analyse en effectrapportage en archeologisch onderzoek.

1 cultuurhistorische paragraaf in bestemmingsplannen

In elk nieuw bestemmingsplan wordt een cultuurhistorische paragraaf opgenomen waarin wordt aangegeven welke waarden zich waar bevinden en hoe daarmee wordt omgegaan (aanlegvergunning, bouwvergunning). Dit wordt, als daartoe aanleiding bestaat, in de planvoorschriften en de plankaart (waaronder vrijstellingen en aanlegvergunningenregeling) opgenomen.

2 cultuurhistorische Analyse (CHA)

Een CHA wordt opgesteld vóór de planontwikkeling. De initiatiefnemer van een plan is verantwoordelijk voor de opstelling van de CHA. In het geval van structuur-, wijk-, stedenbouwkundige en bestemmingsplannen is dat de gemeente. Bij bouwplannen in de betreffende gebieden is dat de ontwikkelaar, corporatie of andere initiatiefnemers. Het maken van CHA's wordt in de meeste gevallen uitbesteed aan een gespecialiseerd bureau waarbij de gemeente faciliteert.

Bij artikel 19 lid 1 en lid 2 WRO-procedures in gebieden die niet als waardevol zijn aangemerkt kan de gemeente Gouda de cultuurhistorische aspecten (dus geen CHA) voor de ruimtelijke onderbouwing zelf snel aanleveren. Het betreft hier namelijk ontwikkelingen binnen gebieden die niet op de CHS en de ABK zijn aangemerkt als waardevol en ook niet zijn gelegen in gebieden met veel Jongere Bouwkunst. Het gaat dus om een beperkte cultuurhistorische paragraaf die alleen wordt opgesteld voor de vereiste ruimtelijke onderbouwing.

De gemeente zorgt voor de interne deskundigheid om CHA's te beoordelen en legt ze tevens voor aan de Commissie Cultuurhistorie als onafhankelijke commissie ter toetsing.

Die commissie oordeelt of het advies compleet is en of de inhoud ervan klopt.

3 cultuurhistorische effectrapportage (Cher)

In een cultuurhistorische effectrapportage wordt op basis van het stedenbouwkundig, bouw- of inrichtingsplan en de cultuurhistorische analyse, aangegeven welke keuzes er worden gemaakt. Welke waarden blijven direct of indirect behouden, wat verdwijnt en welke karakteristieken van de locatie komen in het nieuwe plan terug? De Cher is de onderbouwing voor keuzes en speelt een rol in de verdere procedure. Snel en duidelijk kan naar belanghebbenden, de RDMZ, de provincie en de welstandscommissie, worden aangegeven wat met welke waarden in het plan is gebeurd.

4 archeologisch onderzoek

De gemeenteraad van Gouda heeft in 2003 de gemeentelijke ABK vastgesteld. Op deze kaart zijn de gebieden met verschillende archeologische waarden aangegeven. Aan die waarden zijn maatregelen zoals Bureauonderzoek, Inventariserend Veldonderzoek (IVO) of een opgraving gekoppeld. Voor de gebieden met een middelhoge en een hoge verwachting en op hoogwaardige locaties zal altijd een bureauonderzoek en een archeologisch vooronderzoek worden gevraagd. Daarnaast is in gebieden met een hoge verwachting en op de hoogwaardige locaties altijd een archeologievergunning nodig.

Het hoofdstuk van de CHA's waarin wordt ingegaan op de archeologische verwachting kan in sommige gevallen het zogenaamde Bureauonderzoek vormen. Op grond van de bestaande kennis worden archeologische waarden nader in beeld gebracht. Hierdoor kan het Inventariserend Veldonderzoek vervolgens gericht plaatsvinden.

Als het IVO geen aanwijzingen voor aanwezige archeologische resten oplevert, kan besloten worden om geen verder onderzoek te doen. Zijn er wél archeologische restanten aanwezig, dan kan gekozen worden voor het doen van een opgraving of het behoud van de resten in situ. De ABK wordt tevens gebruikt als basis voor de cultuurhistorische paragrafen in bestemmingsplannen.

3.4. actiepunten

Uit bovenstaande volgt het volgende actiepunt.

Actiepunt: meer investeren in voorlichting over het cultuurhistorisch beleid van gemeente, provincie en rijk om kennis van en draagvlak voor cultuurhistorie bij initiatiefnemers te vergroten.

Cultuurhistorisch waardevolle elementen kunnen een bijdrage leveren aan nieuwe ontwikkelingen. Die ontwikkelingen worden daardoor niet geblokkeerd, maar wel is er vaak een andere benadering voor nodig. De gang van zaken rond de aanwijzing tot rijksmonument van de Mallemolen, gelegen naast het Uiverplein illustreert hoe dat kan. Voor het Uiverplein wordt een bouwplan ontwikkeld. Mede door het constructieve overleg in een vroeg stadium tussen gemeente, provincie, Rijksdienst voor de Monumentenzorg en de betrokken woningbouwvereniging (Woonpartners), gaat de molen een bijdrage leveren aan de ruimtelijke kwaliteit van de nieuwe inrichting van het Uiverplein.

4 bescherming waardevolle objecten, structuren en gebieden

4.1. aanleiding

Bij het beschermd stadsgezicht (de Goudse binnenstad en de singelwanden), de rijksmonumenten en de waardevolle gebieden volgens de Cultuurhistorische Hoofdstructuur van de provincie heeft de gemeente Gouda te maken met beleid van respectievelijk de rijksoverheid en de provincie Zuid-Holland. Op de recente ontwikkelingen in dat beleid wordt in dit hoofdstuk beknopt ingegaan.

Voor wat betreft het gemeentelijk beleid gaat het in de meeste gevallen om bestaand beleid en daarvan wordt in dit hoofdstuk een overzicht gegeven. Vervolgens wordt ingegaan op een nieuw aspect in deze nota namelijk de toenemende aandacht voor de naoorlogse architectuur (1940-1965) en archeologie.

4.2. hoe gaat Gouda om met haar cultuurhistorisch waardevolle objecten en structuren

rijksmonumenten

Gouda bezit 350 rijksmonumenten. Enkele gemeentelijke monumenten horen eveneens op de rijksmonumentenlijst thuis. Het betreft hier de waterwerken in de binnenstad (in het kader van het Cultureel en Havenkwartier) en de kasteelkelders onder de Punt. De gemeente Gouda bereidt momenteel in het kader van het Cultureel en Havenkwartier een aanwijzingsverzoek voor de waterwerken voor. In datzelfde kader zullen de kasteelkelders worden voorgedragen voor de rijksmonumentenlijst.

gemeentelijke monumenten en monumenten van Jongere Bouwkunst (1850-1945)

De waardevolle objecten in de Goudse binnenstad, die geen rijksbescherming genoten, zijn in de loop van de jaren negentig van de twintigste eeuw, aangewezen als gemeentelijk monument. De lijst van gemeentelijke monumenten is voor wat betreft de binnenstad dus afgerond en per 1 januari 2004 bezit Gouda 721 gemeentelijke monumenten.

De waardevolle objecten buiten de binnenstad heeft de Commissie Cultuurhistorie in 2001-2002 geïnventariseerd. Uit die inventarisatie blijkt dat nog circa 100 objecten voor de reguliere gemeentelijke monumentenlijst in aanmerking komen. Volgens de Commissie Cultuurhistorie verdienen nog circa 140 objecten een aanwijzing als gemeentelijk monument van jongere bouwkunst. De bescherming daarvan is lichter dan die van reguliere gemeentelijke monumenten en betreft slechts het uitwendige van het object. (bijlage 14)

De waardevolle objecten zullen conform de Verordening Monumentenzorg en Archeologie successievelijk worden voorgedragen als gemeentelijk monument (bijlage 8).

quarantainelijst

Een aantal potentiële gemeentelijke monumenten en gemeentelijke monumenten van jongere bouwkunst staat op zogenaamde ontwikkellocaties en over de bescherming van die objecten bestaat discussie. Om de verschillende belangen goed af te kunnen wegen heeft het College van BenW deze waardevolle objecten vooralsnog op de zogenaamde quarantainelijst gezet (bijlage 9). Het college wil de cultuurhistorische waarden van die objecten nadrukkelijk betrekken bij de desbetreffende ontwikkelingen, maar niet nu al besluiten over de beschermde status. Op de quarantainelijst staan alle geïnventariseerde objecten in de wijkontwikkelingsgebieden Oost en Korte Akkeren. Daarnaast komt er een aantal objecten buiten Korte Akkeren op voor.

Voor een aantal van die objecten buiten Korte Akkeren is nu al duidelijk dat die in de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van de betreffende locaties passen en meedoen en zelfs een extra impuls kunnen geven. Deze objecten zijn inmiddels aangewezen als gemeentelijk monument of er worden op korte termijn aanwijzingsprocedures voor gestart (bijvoorbeeld de oude Brandweerkazerne, de Gas- en Lichtfabriek op het Bolwerk, de kerk aan de Spoorlaan).

gebieden met waardevolle objecten

Op dit moment bestaat, mede dankzij de inventarisatie van de Commissie Cultuurhistorie, een goed inzicht in welke vooroorlogse gebieden in Gouda waardevol zijn qua structuur en waar zich veel waardevolle objecten in of boven de grond bevinden (bijlage 10) lijst waardevolle objecten). Deze hebben een grote overlap met de gebieden van de provinciale CHS.

archeologische monumenten en waardevolle gebieden

Gouda bezit geen archeologische rijksmonumenten, maar de stad heeft op dit moment wel twee gemeentelijke archeologische monumenten (Houtmansplantsoen en Rotterdamse Poort). In de ABK worden nog twee potentiële gemeentelijke archeologische monumenten aangegeven. Eén is eigenlijk een uitbreiding van het monument Rotterdamse Poort namelijk het gebied langs de Veerstal. Het tweede potentiële monument is het Raoul Wallenbergplantsoen e.o. Archeologisch waardevolle gebieden zijn in het kader van de ABK in beeld gebracht.

Gebied aan de Molenwerf, waar de gracht nog steeds duidelijk laat zien dat hier een 'vluchtburch' heeft gelegen.

Uitgangspunt is dat wanneer er belangrijke historische resten aangetroffen worden, bekeken wordt of deze resten op een of andere manier in de bodem ('in situ') behouden kunnen blijven, bijvoorbeeld door ze te integreren in het bouwplan. Wanneer een archeologische vondst als behoudenswaardig wordt bestempeld en zich nog in goede staat bevindt, dient de vondst een beschermde status te krijgen en dus tot gemeentelijk archeologisch monument verklaard te

worden. Met name aansprekende onderwerpen, zoals kloosters, stadswallen, torens en poorten komen hiervoor in aanmerking. Bij bouwprojecten waar dit soort vondsten verwacht kunnen worden, zou uitgangspunt moeten zijn dat de resten ingepast moeten worden in het bouwplan zoals dat bijvoorbeeld op de Brandweerlocatie gebeurt. Voor de overige waardevolle gebieden op de ABK zijn in dat kader onderzoeksprocedures afgesproken die inmiddels zijn verwerkt in de Verordening Monumentenzorg en Archeologie (bijlage*).

omgaan met naoorlogse bebouwing (1940-1965)

Door de enkele jaren geleden in heel Nederland ingezette stedelijke vernieuwing en herstructurering van naoorlogse wijken verdwijnen karakteristieke flatgebouwen, scholen, verpleegtehuizen en hele portiekwijken uit de periode 1940-1965 bijna ongemerkt en in hoog tempo. Op landelijk niveau wordt dit inmiddels opgepakt en dat heeft geresulteerd in twee concrete rijksacties:

1. Het Ministerie van OCW / RDMZ is in het kader van het Plan van Aanpak Wederopbouw bezig met een landelijke inventarisatie van deze categorie bouwkunst. Het Plan van Aanpak Wederopbouw voorziet in de periode 2001-2004 in onderzoek, documentatie, inventarisatie, typologiebepaling, draagvlakverbreding en beleidsbeïnvloeding. De RDMZ zal eind 2004- begin 2005 de inventarisatie aan gemeenten voor opmerkingen (aanvullingen en afvallers) voorleggen. In de jaren 2005-2008 zal vervolgens selectie plaatsvinden en zullen de gebouwen die van nationaal belang worden geacht en de grens van 50 jaar hebben bereikt, worden beschermd.
2. In het kader van het ISV heeft cultuurhistorie eveneens een belangrijke rol gekregen. Het is één van de aspecten waarmee gemeenten bij hun subsidieaanvraag en dus bij de planvorming rekening moeten houden. In de tweede tranche van het ISV (2005-2010) wordt de cultuurhistorie nog nadrukkelijker betrokken en wordt aandacht gevraagd voor de naoorlogse wijken (bijlage 12).
De VNG heeft hierop ingespeeld en eind 2000 de brochure 'De naoorlogse wijk in historisch perspectief' opgesteld en verspreid. De brochure is gemaakt ten behoeve van het gemeentelijk herstructureringsbeleid en dient om beter te kunnen voldoen aan de prestatievelden van het ISV.
Onze stad bezit eveneens enkele markante gebouwen uit deze periode. Het gemeentebestuur wil voorkomen dat deze waarden zomaar verdwijnen zonder erbij stil te staan welke bijdrage deze kan leveren aan nieuwe ontwikkelingen. Om nieuw beleid voor dit punt te ontwikkelen, is allereerst een overzicht nodig van de aanwezige waarden. Dat overzicht dient dan tevens om in te spelen en adequaat te antwoorden op het Plan van Aanpak Wederopbouw van de RDMZ en kan worden betrokken bij de wijkontwikkeling. Op deze wijze kan worden gewaarborgd dat de ingezette lijn in het kader van de wijkontwikkeling niet wordt gefrusteerd. Projecten in het kader van de wijkontwikkeling waarbij naoorlogse bebouwing aan de orde is, zullen volgens de gemaakte afspraken worden afgerond. Tussentijdse planwijzigingen naar aanleiding van de inventarisatie naoorlogse bebouwing zijn niet aan de orde. Na de afronding van de aanwijzingen van gemeentelijke monumenten en monumenten van jongere bouwkunst kan mede op basis van de inventarisatie bepaald worden of beleid wordt ontwikkeld voor de naoorlogse bebouwing in Gouda.

4.3. instrumenten ter bescherming

Om cultuurhistorisch waardevolle objecten en gebieden te beschermen, bestaan enkele instrumenten: de monumentenwet, de Verordening Monumentenzorg en Archeologie, het welstandsbeleid en de archeologische basiskaart. Zoals uit onderstaande zal blijken blijft de bescherming van waardevolle gebieden en structuren hoe dan ook maatwerk.

monumentenwet

De Monumentenwet biedt de mogelijkheid de Minister te verzoeken een object aan te wijzen als (onder- of bovengronds) rijksmonument. Voor waardevolle gebieden is de aanwijzing als beschermd stadsgezicht hierin geregeld.

monumentenverordening

In de Monumentenverordening 2004 is zowel de aanwijzing van gemeentelijke monumenten als die van gemeentelijke monumenten van jongere bouwkunst geregeld. Ook is de aanwijzing van gemeentelijke archeologische monumenten geregeld. Met de aanwijzing van een terrein tot gemeentelijk archeologisch monument wordt daadwerkelijke bescherming geregeld. Dat houdt in dat de bodem niet mag worden geroerd op die plek. Een aanwijzing kan daarmee een nieuwe ontwikkeling frustreren. Een dergelijke brede en algemene behoudsdoelstelling is goed, maar niet altijd uitvoerbaar. Op basis van de bestaande lokale kennis en informatie, dat

wil zeggen de Archeologische Basiskaart, moet steeds worden gezocht naar een goede balans tussen beide opties: beschermen of opgraven. Per project zal moeten worden bepaald wat de beste oplossing is indien behoud niet haalbaar is. De afweging zal gebeuren op basis van de in bijlage 8 aangegeven criteria. Tenslotte biedt de Verordening Monumentenzorg en Archeologie 2003 de mogelijkheid om een gebied aan te wijzen als gemeentelijk beschermd stadsgezicht. In samenhang daarmee zal dan het desbetreffende bestemmingsplan daarop moeten worden ingericht. In Gouda is daar tot nu toe nog niet voor gekozen.

bestemmingsplan

Zoals in hoofdstuk 3 is aangegeven, moet in bestemmingsplannen voor waardevolle gebieden rekening worden gehouden met de aanwezige cultuurhistorische waarden in stedenbouwkundige zin en moet dit worden 'vertaald' in de voorschriften, de toelichting en de plankaart.

welstandsnota

In de, in de welstandsnota, aangemerkte bijzondere gebieden is een strengere welstandstoets aan de orde. Dat betekent dat in ieder geval het karakter van het gebied wordt bewaakt.

beeldkwaliteits- en beheerplannen

Voor buurten waar de stedenbouwkundige en landschappelijke structuur en het architectonische ensemble bescherming verdient, is een beeldkwaliteitsplan een goede methodiek. Voor de Bloemendaalseweg is een beheerplan opgesteld.

archeologische basiskaart

Voor de verschillende vormen van bescherming of onderzoek in waardevolle archeologische gebieden biedt de ABK de mogelijkheden.

4.4. actiepunten

actiepunt 1 verfijning quarantainelijst

Knelpunt is de omvang van de quarantainelijst voor Korte Akkeren. Alle waardevolle objecten in de Korte Akkeren zijn op die quarantainelijst geplaatst, terwijl slechts over enkele projecten zoals de Wachtelstraat en de Westerkade/ Snoystraat sprake is van discussie over hoe met de aanwezige cultuurhistorische waarden moet worden omgegaan. In 2002 is besloten om na vaststelling van de structuurvisies voor beide wijkontwikkelingsgebieden de quarantainelijst ook voor die twee wijken te beperken tot objecten die zijn gelegen op daadwerkelijke ontwikkellocaties. Daarom zal de quarantainelijst in overleg met de partners in de wijkontwikkeling verder worden verfijnd zodat voor de overige waardevolle objecten besluiten kunnen worden genomen voor de eventuele aanwijzing als gemeentelijk monument of gemeentelijk monument van jongere bouwkunst.

actiepunt 2 naoorlogse bebouwing

Om straks een antwoord op de rijksinventarisatie van de naoorlogse bebouwing en een afgewogen motivatie in het kader van de Wijkontwikkeling te hebben, is inzicht op lokaal niveau wenselijk.

Hiervoor zal een inventarisatie worden uitgevoerd.

Bloemendaalseweg 34

5 behoud en beheer

5.1. aanleiding

Als waardevolle objecten en gebieden eenmaal een bepaalde beschermde status hebben, moeten we daar op een zorgvuldige manier mee omgaan. Dat geldt zowel voor boven- als ondergrondse elementen.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op hoe met de aanwezige cultuurhistorisch waardevolle elementen wordt omgegaan. Archeologie en monumentenzorg worden in dit hoofdstuk nadrukkelijker apart behandeld omdat beide aspecten een andere manier van beheer vergen. Bovendien is het beleid voor bovengrondse waardevolle aspecten met het rijks- en gemeentelijke monumentenbeleid al ver ontwikkeld.

Het beleid voor behoud en beheer van archeologische relictten is op rijksniveau recent al grotendeels aangepast. Op dit moment is bijvoorbeeld in het kader van de nieuwe wetgeving al rijksinterimbeleid van kracht. De opgravingsbevoegdheid van de gemeente is gekoppeld aan de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA). De naleving ervan wordt gecontroleerd door de Rijks Inspectie Archeologie (RIA). De KNA geldt zowel voor gemeenten en universiteiten als voor gecertificeerde bedrijven op dit gebied.

5.2. hoe werkt Gouda aan behoud en beheer

1 bestaand beleid bovengrondse waarden

In hoofdstuk 4 hebben we kennis gemaakt met de rijksmonumenten, de gemeentelijke monumenten en de gemeentelijke monumenten van jongere bouwkunst. Om deze goed te kunnen beheren en behouden, bestaat voor wijzigingen aan deze panden een vergunningsplicht. Voor restauraties van gemeentelijke monumenten heeft de gemeente Gouda een restauratiefilosofie opgesteld die is opgenomen in bijlage 17. Belangrijk onderdeel bij de ontwikkeling van een restauratieplan is bouwhistorisch onderzoek in verschillende gradaties (eerst een verkenning en als daarvoor aanleiding is een nader onderzoek)(bijlage 15). Door bouwhistorisch onderzoek ontstaat een goed inzicht in de belangrijke waarden en hoe die het beste kunnen worden behouden. Zowel bij rijks- als bij gemeentelijke monumenten is bouwhistorisch onderzoek subsidiabel.

Op 15 oktober 2002 heeft het college beschermingsbeleid voor Jongere Bouwkunst vastgesteld (zie bijlage 14). In aanvulling hierop moest een subsidiemethodiek voor gemeentelijke jongere bouwkunst worden ontwikkeld. Hierop komen we in hoofdstuk 9 financiën terug.

2 bestaand beleid ondergrondse waarden

Om archeologisch waardevolle structuren, terreinen en relictten goed te kunnen beheren en behouden en om invloed te houden op de snelheid van planprocedures, heeft de gemeente Gouda gekozen voor een eigen opgravingsbevoegdheid. Voor de afdoening van ruimtelijke en bouwplanprocedures is de gemeente daardoor niet afhankelijk van hogere overheden. Een gemeente met opgravingsbevoegdheid geldt als bevoegd gezag (in plaats van de provincie Zuid-Holland).

Aan de opgravingsbevoegdheid is onder andere een voorwaarde verbonden ten aanzien van de formatie: een fulltime archeoloog en een assistent. Gouda kiest voor een compact archeologisch onderdeel binnen de organisatie. Aan de voorwaarde is voldaan met de komst van de fulltime archeoloog die zich bezig houdt met de organisatie van het archeologisch onderzoek binnen de gemeente en met de twee beleidsmedewerkers cultuurhistorie die zich ook met het archeologisch beleid bezig houden.

Verder werkt de gemeente nauw samen met de amateurarcheologen van de Archeologische Vereniging Gouda. Ook moet, zoals aangegeven, worden gewerkt volgens de KNA.

Gouda kiest ook wat betreft de archeologie voor de regierol. Grote opgravingen, die ruim van tevoren bekend zijn, worden door gespecialiseerde bedrijven uitgevoerd. De gemeentelijk archeoloog heeft daar de rol van toetser en regisseur en brengt samen met de amateur-archeologen en historici de lokale kennis in. De gemeentelijk archeoloog wordt nauw betrokken bij overleg met projectontwikkelaars en bouwers in gebieden waar archeologische waarden in het geding zijn.

Voor het bestaande beleid ten aanzien van het bodemarchief verwijzen we korthedshalve naar de ABK (bijlage 4).

depot

Als de gemeente een eigen erkend depot heeft, is zij ook eigenaar van de zich daar bevindende vondsten: 'eigendom volgt bewaarplaats'. Zij kan de vondsten dan gebruiken bij tentoonstellingen et cetera. In het huidige wetsvoorstel wordt ervan uitgegaan dat de provincie de gemeentelijke depots van die gemeenten zullen aanwijzen.

3 nieuw beleid ondergrondse waarden

Omdat niet het hele bodemarchief in Gouda behoudenswaard is en niet alles kan worden onderzocht, zijn keuzes noodzakelijk. Het archeologische deel van deze nota is bedoeld om het onderzoek dat in de stad wordt uitgevoerd, te structureren en te verfijnen. In dat kader is dan ook een aantal archeologische onderzoeksvragen geformuleerd.

Belangrijk aandachtspunt hierbij is dat wanneer er tot op grote diepte verstoring optreedt, bijvoorbeeld door het slaan van heipalen, er ook tot op grote diepte archeologisch onderzoek moet plaatsvinden. De ondergrens wordt daarbij gevormd door de natuurlijke ondergrond. Daaronder bevinden zich geen archeologische zaken meer. Voor de binnenstad betekent dit, dat er plaatselijk tot ongeveer 4 meter diep onderzoek moet worden verricht. Buiten de binnenstad zal de onderste archeologisch waardevolle laag meestal minder diep liggen omdat daar in het verleden minder is opgehoogd. Ook zijn daar de in de ABK als 'bruin' aangeduide gebieden belangrijker dan de 'gele' gebieden.

Door de onderzoeksvragen kan het archeologisch onderzoek zich meer toespitsen op zaken die nog niet bekend zijn. Bij opgravingen kan daar vervolgens specifiek aandacht aan besteed worden.

Archeologisch onderzoek in Gouda zal zich richten op de volgende hoofdpunten:

- A. Oudste geschiedenis en oorsprong van Gouda
- B. Landschapkenmerken uit de ontginningsperiode (o.a. oorspronkelijke Gouweloop, verkavelingsrichtingen, vestigingskeuzes, grondslag)
- C. Historisch bekende locaties archeologisch aantonen
- D. Ontwikkeling van bewoning en nijverheid
- E. onderzoek naar potentiële archeologische monumenten

Voor de nadere toelichting en onderbouwing van elk punt verwijzen we naar bijlage 16.

5.3. instrumenten voor behoud en beheer

Om de aanwezige waarden te behouden en beheren staat ons een aantal instrumenten ter beschikking.

1 bovengrondse waarden

monumentenwet (1988) en Verordening Monumenten en Archeologie (2004)

Voor rijks- en gemeentelijke monumenten zijn verschillende vergunningsprocedures van kracht. In de Monumentenwet en –verordening zijn de betreffende vergunningsprocedures geregeld en we gaan hierop in deze nota niet verder in.

subsidieverordening ISV

Op dit moment bestaat voor gemeentelijke monumenten een voorziening in de subsidieverordening.

restauratie- en onderhoudsfilosofie bovengrondse monumenten

Voor beschermde gebouwen heeft de gemeente al in 1994 een restauratiefilosofie opgesteld die nog steeds actueel is. Deze is in bijlage 17 integraal overgenomen.

mogelijkheid herbestemming

De gemeente staat positief tegenover het hergebruik van monumenten mits voldoende rekening wordt gehouden met de monumentale waarden. Als een monument leegstaat en niet functioneert, dan is verval nabij. Vaak betekent een nieuwe functie de redding van het gebouw. In Gouda speelt dit bij de oude Brandweerkazerne en de oude plateelfabriek Zuid-Holland op de Verheullocatie.

2 ondergrondse waarden

monumentenwet

Het is verboden opgravingen te doen zonder schriftelijke vergunning van de minister. De vergunning betreft de opgravingsvergunning van de gemeente.

verordening Monumenten en Archeologie (2004)

In de huidige verordening monumenten en archeologie staat dat niet dieper mag worden gegraven dan 50 cm. Dat betekent dat voor elke ingreep in de bodem in waardevolle gebieden, die dieper gaat dan 50 cm een vergunning of archeologisch onderzoek nodig is. Zowel in de Archeologische Basiskaart als de nieuwe monumentenverordening zijn onderzoeksverplichtingen in verschillende gradaties gekoppeld aan verschillende soorten waardevolle gebieden (bijlage 4 en 5). In januari 2004 is de nieuwe monumentenverordening in werking getreden en sindsdien is de onderzoeksverplichting en/ of archeologievergunning in archeologisch waardevolle gebieden een feit.

onderzoeksagenda

De Goudse archeologische onderzoeksagenda is een instrument om archeologisch onderzoek te structureren en keuzes te kunnen maken.

5.4. actiepunten

bovengrondse waarden

actiepunt 1 intensiveren communicatie subsidiemogelijkheden bouwhistorisch onderzoek

Bouwhistorisch onderzoek wordt gevraagd bij grootschalige restauraties van oudere monumenten. Doel daarvan is aanwijzingen en sporen te vinden die de cultuurhistorische waarde vergroten en gegevens opleveren voor de restauratie. Waardevolle onderdelen die verdwijnen, zullen worden onderzocht, geregistreerd en gedocumenteerd.

Dergelijk onderzoek valt bij rijksmonumenten onder de subsidiabele kosten als het komt tot een restauratieplan. Bij restauraties van gemeentelijke monumenten wordt dergelijk onderzoek eveneens gesubsidiëerd. Van deze mogelijkheden wordt op dit moment te weinig gebruik gemaakt en de communicatie hierover zal worden geïntensiveerd.

actiepunt 2 intensievere communicatie over de gevolgen van gevelbehandelingen.

Het knelpunt bij gevelbehandelingen (zoals reinigen, hydrophoberen, verven, voegen) is de onbekendheid bij burgers en bedrijven met de kwalijke gevolgen van gevelbehandelingen. Bij het reinigen en hydrophoberen kan de gevel zo ernstig worden aangetast, dat deze bij de eerstvolgende vorstperiode compleet kapot kan vriezen. Het verven van een gevel heeft zowel de wijziging van het monument als levenslang onderhoud tot gevolg. Ook voor dit probleem is goede communicatie de beste oplossing.

actiepunt 3 aanpak duivenproblematiek

Regelmatig krijgt de gemeente klachten binnen over de schade en overlast die duiven veroorzaken in de binnenstad. De schade die de duiven aanbrengen is aanzienlijk. De uitwerpselen leiden tot optisch verval van trottoirs, luifels, reclames, vensterbanken, water- en kroonlijsten, maar tasten ook het schilderwerk, loden, koperen en zinken goten, natuur- en baksteen aan. Door uitwerpselen, kadavers en nesten kunnen hemelwaterafvoeren en goten verstopt raken met alle gevolgen van dien.

De populatie van duiven in Gouda groeit gestaag en een natuurlijke daling van het duivenbestand is niet waarschijnlijk. Daarom zal moeten worden ingegrepen door terugbrenging van de populatie. Hiervoor is een aantal oplossingen denkbaar en dit zullen wij uitwerken in een uitwerkingsnotitie.

actiepunt 4 weren zwaar verkeer in de binnenstad

Regelmatig krijgt de gemeente klachten binnen over het zware verkeer in de binnenstad. Buiten de overlast en schade die aangebracht wordt aan het wegennet, ontstaat ook schade aan panden. De panden in de binnenstad zijn voor het merendeel gefundeerd op staal (dus niet gefundeerd op palen, maar een gemetselde fundering op het zand). Door de eeuwen heen heeft deze funderingswijze, ondanks enige lichte zettingen, uitstekend voldaan.

Het wordt echter anders wanneer invloeden van buitenaf een rol gaan spelen zoals nieuwbouwprojecten en zwaar verkeer. Bij nieuwbouwprojecten in de binnenstad wordt veelal gekozen voor een trillingsvrije of trillingsarme wijze inbrengen van funderingspalen.

Met name het zware vrachtverkeer veroorzaakt echter overlast en schade. Het gebeurt zelfs regelmatig dat de wagens zo'n grote omvang hebben dat stukken onderpui van panden worden afgereden.

Op dit zware verkeer zijn de wegen en de panden in de binnenstad niet berekend. Door de zware belasting ontstaan verzakkingen in het wegdek waardoor de trillingen nog meer toenemen. Deze trillingen zijn funest voor bebouwing die op staal gefundeerd is.

Hierdoor ontstaan ernstige zettingen met als gevolg scheurvorming in gevels en bouwmuren. Het is duidelijk dat de stad door uiteenlopende partijen moet kunnen worden gebruikt. Om schade te voorkomen moet echter het zware vrachtverkeer zoveel mogelijk uit de binnenstad worden geweerd. Handhaving is hiervoor nodig. Wij zullen een uitwerkingsnotitie voor dit aspect opstellen.

actiepunt 5 onderzoek hoeveelheid archeologievergunningen

Op dit moment kan niet worden ingeschat hoeveel archeologievergunningen jaarlijks zullen worden verstrekt. Als het merendeel uit kleine aanbouwen en schuurtjes bestaat, dan is het raadzaam de vergunning voor dat soort bebouwing af te schaffen. Het gaat immers om effectief archeologisch onderzoek en het inzetten van capaciteit bij werkzaamheden waar archeologische waarden echt in het geding zijn.

Dit aspect zal worden betrokken bij de evaluatie van de ABK rond 1-1-2005.

Overzichtsfoto van de opgraving in de Oostpolder in 1996

Transformatorhuisje aan de Sint Josephstraat 49-51 in het tuindorp de Josephbuurt.

Sint Josephstraat 66-67.

6 adviescommissies

6.1. aanleiding

Gouda bezit de vergunningsbevoegdheid en het budgethouderschap ten aanzien van bovengrondse rijksmonumenten alsmede opgravingsbevoegdheid. Deze bevoegdheden worden door de betreffende rijksdiensten (RDMZ en ROB) toegekend en daaraan zijn voorwaarden verbonden. Voor wat betreft de bovengrondse monumentenzorg is het hebben van een monumentencommissie, bestaande uit deskundigen een voorwaarde. Die commissie moet zich bezig houden met adviezen over monumentenbeleid en over restauratieplannen. Dat laatste is in Gouda gemandateerd aan de welstandscommissie. Hierop komen we in 6.2. terug. Gouda is door het rijk aangewezen als Belvederestad vanwege de stapeling van de waarden op het gebied van archeologie, historische geografie en architectuur/ monumentenzorg. Juist die stapeling maakt Gouda zo bijzonder en dat vraagt een integraal cultuurhistorisch beleid. Binnen de gemeente Gouda trekken de archeoloog en de monumentenzorgers dan ook gezamenlijk op waardoor de kwaliteit van de cultuurhistorische inbreng en de adviezen wordt verhoogd. Het instellen van een integrale commissie cultuurhistorie lag dan ook voor de hand. Daarop gaan we in dit hoofdstuk kort in.

6.2. Commissie Cultuurhistorie en de Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (ARK)

1 commissie cultuurhistorie

Op 4 februari 2003 heeft het college besloten de Archeologische Begeleidingscommissie en de Monumentencommissie samen te voegen tot de Commissie Cultuurhistorie. Kort gezegd adviseert de Commissie Cultuurhistorie gevraagd en ongevraagd over het gemeentelijk cultuurhistorisch beleid en dat betreft onder andere ontwerp-bestemmingsplannen, de aanwijzing, intrekking van aanwijzing en sloop van objecten op de rijks- en gemeentelijke monumentenlijst en de lijst van Jongere Bouwkunst, het Verdrag van Valetta en alle daaruit voortvloeiende maatregelen, verordeningen op dit gebied, aanwijzing tot beschermde stadsgezichten et cetera. Voor een uitgebreid overzicht van de taken verwijzen we naar het Reglement Commissie Cultuurhistorie 2003 (bijlage 6). Ook de gewenste samenstelling kunt u daar vinden. De Commissie Cultuurhistorie heeft een onafhankelijke positie als adviescommissie van deskundigen. Het gemeentebestuur houdt bij een belangenafweging rekening met het uitgebrachte advies.

De rotterdamse poort aan de Bogen ligt bloot.

2 adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (ARK)

Naast de Commissie Cultuurhistorie die over beleidsmatige aspecten van cultuurhistorie adviseert, blijft de Commissie voor Welstand en Monumenten bestaan. Die commissie houdt zich bezig met bouwplanbeoordeling van zowel monumenten als niet-monumenten en levert geen beleidsmatige adviezen. Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan de nieuwe Welstandsnota waarin de rol van de welstandscommissie en het gemeentelijke welstandsbeleid wordt vastgelegd. In dat kader wordt de welstandscommissie omgedoopt tot Adviescommissie van Ruimtelijke Kwaliteit (ARK).

De Commissie Cultuurhistorie draagt twee leden voor de ARK voor, die het monumentenbelang in de welstandscommissie behartigen.

De Commissie Cultuurhistorie heeft een adviesrol bij cultuurhistorische analyses, wat inhoudt dat zij mede over de basis adviseert van de betreffende ruimtelijke plannen. De toekomstige ARK betreft in de gebieden waar dat nodig is, cultuurhistorische effectrapportages bij de beoordeling van ruimtelijke en bouwplannen. De gemeentelijke contactpersoon (accounthouder, projectleider, trekker) zorgt ervoor dat deze wordt aangeboden aan de welstandscommissie.

6.3. instrumenten

Op beide commissies zijn respectievelijk het Reglement Commissie Cultuurhistorie (2003) en de Verordening op de Adviescommissie voor Ruimtelijke Kwaliteit van toepassing.

6.4. actiepunten

Uit bovenstaande volgt één actiepunt:

Actiepunt De communicatie tussen de commissie cultuurhistorie en de welstandscommissie wordt versterkt door het hebben van dezelfde secretaris en een overlap van één lid. De commissie cultuurhistorie beoordeelt bijvoorbeeld een cultuurhistorische analyse en moet vervolgens ook horen wat met haar advies en met de feitelijke uitwerking van het plan is gebeurd.

Restauratie spantbeen in het monumentale pand Oosthaven 18

7 communicatie

7.1. aanleiding

Een breed draagvlak is voor een beleidsveld als cultuurhistorie van groot belang. Niet alle cultuurhistorische waarden zijn altijd voor iedereen evident en nu de cultuurhistorie een belangrijke rol in het ruimtelijke ordeningsproces krijgt, is het van belang niet alleen de verplichtingen, maar vooral de kansen ervan aan te geven.

In dit hoofdstuk gaan we in op hoe in Gouda aan draagvlakverbreding wordt gedaan en welke instrumenten daarvoor kunnen worden gebruikt.

7.2. draagvlak voor cultuurhistorie in Gouda

Over de waarden en potenties van de Goudse binnenstad is iedereen het inmiddels eens, maar zoals al eerder geschetst bestaat nog veel discussie over de jongere bouwkunstgebieden, de naoorlogse wijken en andere minder voor de hand liggende cultuurhistorische waarden. Ook die aspecten kunnen echter een belangrijke rol voor de Goudse burgers en de stad spelen.

Van oudsher wordt veel aandacht aan voorlichting, educatie en duidelijke informatieverstrekking over cultuurhistorie besteed. Dat is nu, ten gevolge van de nieuwe ontwikkelingen op het gebied van de ruimtelijke ordening en archeologie, meer nodig dan ooit. Voor het vergroten van het draagvlak zijn we mede afhankelijk van de Goudse vrijwilligers. In Gouda bestaan op cultuurhistorisch gebied diverse verenigingen en instellingen die verschillende vormen van activiteiten organiseren en waar zich veel lokale kennis bevindt. De gemeentelijke cultuurhistorici werken nauw met hen samen en wisselen kennis uit met die historische verenigingen. De verenigingen zijn sinds enkele jaren verenigd in het Historisch Platform waar zij hun activiteiten zoveel mogelijk op elkaar afstemmen en elkaar ondersteunen. Om ook op het beleid en de acties van de gemeente in te kunnen spelen, fungeren enkele gemeentelijke medewerkers (Museum, Archief, senior beleidsadviseur cultuurhistorie) als klankbordgroep. Een aantal acties van het Historisch Platform en verenigingen die zijn gericht op de archeologie en monumentenzorg wordt ondersteund vanuit de gemeente. In bijlage 18 wordt een overzicht gegeven van de Goudse historische verenigingen en hun activiteiten.

foto Hans Suijs Die Goude

Opening van het jongerenproject 'Verover je eigen monument' waarbij de oude brandweerkazerne het toneel was van een schuimparty.

De gemeente werkt nauw samen met de Archeologische Vereniging Golda. In het oude archeologische bestel werkte Golda intensief samen met de gemeentelijk archeoloog en voerde zij onder zijn auspiciën veel (nood)opgravingen in de stad uit. Een tijdlang zag het ernaar uit dat er ten gevolge van de nieuwe wet, de strenge Kwaliteitsnorm van de Archeologie (KNA bijlage 26) en de nieuwe marktwerking, geen rol meer zou zijn weggelegd voor de Nederlandse amateur-archeologen. Het is nu immers de bedoeling om zoveel mogelijk noodopgravingen te voorkomen en archeologisch onderzoek vroegtijdig in te plannen en door professionele bedrijven uit te laten voeren. Juist bij dat noodonderzoek werden traditioneel amateurs ingeschakeld om binnen beperkte tijd en met weinig middelen nog zoveel mogelijk informatie te verzamelen.

De noodzakelijke professionalisering van het archeologisch onderzoek hoeft echter niet ten koste te gaan van de mogelijkheid voor amateurarcheologen om mee te werken aan opgravingen. In de eerste plaats kan de binnenstedelijke archeologie niet zonder een 'vliegende brigade' die bij kleine verstoringen direct kan inspringen. En bedrijven van elders die in Gouda archeologische opdrachten krijgen, zullen er goed aan doen gebruik te maken van de kennis die aanwezig is bij zowel Golda als Die Goude.

In het nieuwe wetsvoorstel wordt dus geen verandering voorgestaan voor de positie van de amateurs. De gemeente is daar blij mee en zal bedrijven stimuleren om Golda te laten meewerken bij opgravingen. De amateurs werken dan onder leiding van de gemeentelijk archeoloog of van een gecertificeerd bedrijf.

Ook kan Golda een rol spelen in de noodzakelijke informatieverstrekking bij opgravingen. Een leek die een opgraving bezoekt, kan veel van de archeologische sporen en resten niet duiden, maar een toelichting maakt veel goed. Daarom is het van belang om ten tijde van een opgraving te zorgen voor rondleidingen, informatiepanelen en open dagen.

7.3. instrumenten voor communicatie

Voor de informatieverstrekking en de draagvlakverbreding staan de gemeente Gouda de volgende instrumenten ter beschikking.

- **Nieuwsbrief Monumentenzorg & Archeologie**

Zoals bijna alle grote monumenten en archeologiegemeenten in Nederland heeft Gouda een Nieuwsbrief Monumentenzorg & Archeologie die twee maal per jaar wordt uitgegeven. Daarin worden actuele onderwerpen beknopt behandeld. De nieuwsbrief wordt inmiddels door veel inwoners verzameld en voldoet dus aan het doel. (bijlage 19)

- **Thematische folders**

In de serie folders over dakkapellen en dergelijke worden ook folders uitgegeven over cultuurhistorische onderwerpen zoals Kleur op Monumenten (bijlage 22), Waardevolle Interieurs (bijlage 23), Gevelreiniging en Achter de Sint Jan. Een folder over Cultuurhistorische Analyses en Effectrapportages is in de maak.

- **Lijst waardevolle panden**

Met behulp van het vastgoed registratiesysteem RegiStar wordt een lijst bijgehouden van alle waardevolle objecten in Gouda. Die lijst wordt binnen de gemeente gebruikt door iedereen die zich met de fysieke aspecten van de stad bezig houdt. Buiten de gemeente hebben partijen als makelaars en notarissen een abonnement. Binnenkort wordt de lijst op de gemeentelijke website weergegeven. Voorwaarde daarbij is dat de lijst goed wordt beheerd.

- **Tentoonstellingen, presentatie, stadsgesprekken**

Vanuit bijvoorbeeld de provincie en het rijk worden regelmatig tegen geen of geringe kosten thematische tentoonstellingen ter beschikking gesteld. Vorig jaar deed de provinciale tentoonstelling (in het kader van Verhalen van Steden) over Jongere Bouwkunst Gouda aan. Vanuit het Convent van Gemeentelijk Archeologen (CGA) wordt een tentoonstelling over stadsarcheologie ontwikkeld die eveneens in Gouda zal worden opgesteld.

Dergelijke tentoonstellingen vragen weinig financiële middelen. Dit is dus een makkelijk middel om het draagvlak voor cultuurhistorie verder te vergroten.

- In samenwerking met de ANWB worden de aanwezige borden met historische informatie over monumentale objecten vervangen door nieuwe. Daarvan zijn zowel uitvoering als teksten geactualiseerd. Tevens zal het huidige aantal van ca. 20 worden aangevuld met nog eens 65 borden. Deze actie past goed in de vergroting van het draagvlak voor cultuurhistorie en in de voornemens ten aanzien van het Cultureel en Havenkwartier.

De volgende aanvullende instrumenten zijn gewenst:

- Aparte pagina cultuurhistorie gelinkt aan Gouda.nl
Anno 2003 ligt het hebben van een aparte gemeentelijke pagina met cultuurhistorische informatie voor de hand en daar wordt dan ook aangewerkt. De Historische Vereniging Die Goude en de Stichting Open Monumentendag zijn op dit moment bezig met de ontwikkeling van een eigen site. Uiteraard zullen in de cultuurhistorische site van de gemeente links worden gelegd naar de diverse historische verenigingen.
- Vanuit de RDMZ, het Nationaal Contact Monumenten (NCM) en het tijdschrift Monumenten is een website Monumenten.nl aangelegd. Daarin presenteren alle gemeenten hun cultuurhistorische activiteiten. Deze site wordt beheerd door Monumenten. De gemeente levert éénmalig basisinformatie aan en wordt maandelijks door de redactie gevraagd naar actualiteiten en ontwikkelingen. Zodra de cultuurhistorische website van de gemeente Gouda er is zal de gemeente aanhaken bij Monumenten.nl.

Een zeer oude, tamelijk smalle gewelfkelder met bijna spitsboogvorming gewelf onder een huis in de Dubbele Buurt.

7.4 actiepunten

Uit bovenstaande volgen drie actiepunten

actiepunt 1 beheer lijst waardevolle objecten

Voor de Lijst Waardevolle Objecten zal formeel een beheerder worden aangewezen die voor het beheer tijd zal vrijmaken. De lijst zal bereikbaar worden via Gouda.nl.

actiepunt 2 meer aandacht voor archeologie in stedelijk museum Catharinagasthuis

Samenwerking tussen het museum en de beleidsadviseurs cultuurhistorie kan beide partijen veel kan opleveren. In het Museumbeleidsplan is al aangegeven dat cultuurtoerisme kansen voor het museum biedt om meer bezoekers te trekken.

Anderzijds kunnen burgers door een tentoonstelling in of onder verantwoordelijkheid van het museum inzicht krijgen in de geschiedenis van onze stad en zaken als ons archeologisch bodemarchief. Het museum kan zo een belangrijke draagvlakverbredende functie voor de Goudse cultuurhistorie hebben en zal bovendien ook een ander deel van de Goudse burgers bereiken. Met het museum wordt nader over de volgende acties overlegd:

- mede in het kader van de herinrichting van de tuin streven naar renovatie van het poortgebouw waar de Archeologische Vereniging Gouda haar tentoonstellingen tot nu toe heeft gehouden;
- de geschiedenis (en dus ook de archeologie) van Gouda onderdeel maken van tentoonstellingen (indien aan de orde) en de vaste opstelling
- de mogelijkheden van actuele tentoonstellingen naar aanleiding van cultuurhistorische/ archeologische vondsten.

actiepunt 3 digitale beschikbaarheid

Deze nota en haar bijlagen zullen zoveel mogelijk digitaal beschikbaar worden gesteld op Gouda.nl.

8 afstemming andere overheden en beleidsvelden

8.1. aanleiding

Voor de uitvoering van het monumenten- en archeologisch beleid zijn we voor een deel afhankelijk van de rijksoverheid en de provincie Zuid-Holland. Dat geldt met name voor bouw- en restauratieplannen en voor ruimtelijke ontwikkelingen in waardevolle gebieden. Het is van belang om de betreffende procedures soepel te laten verlopen en dat vergt afstemming en samenwerking tussen beleidsterreinen en tussen overheden.

8.2. afstemming en samenwerking met andere beleidsvelden

Zoals uit voorgaande hoofdstukken blijkt, is deze nota goed afgestemd op beleidsterreinen als de ruimtelijke ordening en de stedenbouw en op nota's als de stedenbouwkundige visie op de binnenstad en randen en de welstandsnota. Een aantal andere aspecten waarmee cultuurhistorie raakvlakken heeft, is nog niet expliciet genoemd, maar wel van belang. Daarom gaan we er kort op in.

cultuur en toerisme

Er bestaat een duidelijk verband met het aspect cultuurtoerisme. In juni 2003 vond in de Goudse Sint-Janskerk het eerste congres in ons land over dit onderwerp plaats. De algemene conclusie was dat cultuurhistorici en mensen die zich met toerisme bezig houden veel aan elkaar kunnen hebben. Dan kunnen nog veel meer (verborgen) kwaliteiten onder de aandacht van inwoners en bezoekers worden gebracht en activiteiten op elkaar worden afgestemd. De Goudse binnenstad trekt met haar monumentale uitstraling veel bezoekers en cultuurtoerisme is daarmee voor de gemeente Gouda belangrijk. Op dit vlak wordt dan ook samengewerkt, bijvoorbeeld bij het project van de ANWB-borden. Ook het programma Cultureel en Havenkwartier vraagt een goede afstemming en samenwerking tussen Cultuurhistorie en Cultuur.

wonen

Cultuurhistorie heeft ook raakvlakken met de Goudse Woonvisie. In de Woonvisie wordt onder andere ingegaan op de bestaande voorraad woningen. Er wordt gesteld dat deze voorraad in overweldigende mate het aanzicht van de stad bepaalt. Aan de orde zijn onderhoud en verbetering van woningen voor zowel private partijen als sociale verhuurders. De gemeente stimuleert zoveel als mogelijk het plegen van onderhoud en woningverbetering. Het monumentenbeleid is daar het belangrijkste onderdeel van. Belangrijk aandachtspunt is dat met restauraties van monumenten waar een woonfunctie wordt in- of teruggebracht, rekening wordt gehouden met de in de Woonvisie nagestreefde verruiming van woonoppervlakte. In de Woonvisie wordt tevens gestreefd naar een versnelling van weder ingebruikname van woningen waaronder de woningen boven winkels. Ook vanuit het cultuurhistorisch beleid wordt dit streven van harte gesteund. Gebouwen zonder functie verpauperen in hoog tempo. De beleidsvelden Wonen en Cultuurhistorie versterken elkaar dus. In hoofdstuk 4 is al ingegaan op de relatie tussen cultuurhistorie en herstructurering/wijkontwikkeling en daarom laten we dat hier buiten beschouwing.

ISV

Het rijk gebruikt - naast instrumenten als de Nota Belvedere - het ISV om in te zetten op een betere ruimtelijke kwaliteit. Cultuurhistorie dient tevens het economisch belang. Investeren in cultuurhistorie zoals beschreven in het projectplan van het Cultureel en Havenkwartier

Voorlopig ontwerp 11 maart 2004. Voor de invulling van de brandweerlocatie aan de Nieuwehaven, links de Turfmarktkerk en rechts de achterkant van de oude brandweerkazerne

betekent niet alleen een meerwaarde voor cultuurhistorische waarden, maar nadrukkelijk ook voor de voorspoed van de Goudse inwoners. Daarom heeft cultuurhistorie nu al een volwaardige plaats binnen het ISV en voor ISV-projecten moet rekening worden gehouden met cultuurhistorisch waardevolle elementen.

In de tweede tranche van de ISV wordt cultuurhistorie nog belangrijker. Gouda is een programmameente, wat inhoudt dat zij via de provincie een budget ontvangt op basis van prestatieafspraken. Na afloop van de ISV-periode toetst de Provincie Zuid-Holland of bij de diverse projecten op de verschillende taakvelden voldoende wordt gescoord. De cultuurhistorie is in het Goudse ISV-programma goed uitgewerkt.

In beide te herstructureren wijken Korte Akkeren en Oosterwei zijn cultuurhistorische waarden aanwezig. Korte Akkeren is in oorsprong een arbeiderswijk met overwegend Jongere bouwkunst en Oosterwei een wijk met veel naoorlogse middelhoogbouw. De aanwezige kwaliteiten kunnen in het kader van de wijkontwikkeling worden ingezet. Om de financiën vanuit het ISV-budget te kunnen blijven inzetten voor de wijkontwikkeling is het zaak om een evenwicht te vinden tussen het kunnen voldoen aan de ISV-taakstelling wat betreft cultuurhistorie en andere belangen die er spelen.

bouw- en Woningtoezicht

1 welstandsbeleid

De nota Cultuurhistorie en de welstandsnota zijn op elkaar afgestemd.

2 brandveiligheid

Het onderhoud van de huidige sprinklerinstallaties in monumenten is een voortdurende bron van zorg. Deze moeten regelmatig worden gecontroleerd en de brandweer zal even zo regelmatig oefenen.

Ook zal veel moeten worden gedaan aan preventie. Dat kan door compartimenteringen in te stellen, deuren naar buiten te laten draaien et cetera. Uiteraard staat veiligheid voorop. Wel zullen dergelijke voorzieningen in het geval van monumenten maatwerk blijven, dat wordt geleverd door de monumenteninspecteur en de Goudse brandweer.

3 aanleghoogte nieuwbouw

In Gouda wordt vanwege de bodemgesteldheid bij nieuwbouw een grote aanleghoogte gevraagd. Het Goudse bouwbesluit is op dit punt zelfs strenger dan de landelijke voorschriften. Tussen de bebouwing en de weg zijn in het Beschermd Stadsgezicht onevenwichtige hoogteverschillen ontstaan die de beeldkwaliteit van de omgeving hebben aangetast.

In het beschermd stadsgezicht zal bij het bepalen van de aanleghoogten naar compromissen moeten worden gezocht. Indien noodzakelijk kunnen deze hoogteverschillen bij voorkeur in de nieuwbouw worden opgelost. Dit is een aandachtspunt bij het toetsen door BWT.

water

1 goudse grondwaterpeil

De Goudse bodemgesteldheid is een voortdurende bron van zorg. Verlaging van het grondwaterpeil veroorzaakt inklinking en heeft negatieve kleeft en verzakking van veel niet of slecht gefundeerde objecten tot gevolg. Grootschalige ophogingen, die van tijd tot tijd (vooral buiten de binnenstad en dus ook) in de gebieden van Jongere Bouwkunst plaatsvinden, kunnen leiden tot een onaanvaardbaar stadsbeeld. Monumenten en monumenten van Jongere Bouwkunst lijken als het ware weg te zakken.

Er wordt gestreefd naar handhaving van een stabiel grondwaterpeil en in het waterplan Gouda is dan ook opgenomen dat fluctuaties van het oppervlaktewater, dat in Gouda in nauwe relatie staat met het grondwater, in zeer geringe mate mogelijk is. In het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan wordt eveneens aandacht besteed aan de regulering van de grondwaterstand, met name in de gebieden met een gemengd rioolstelsel. In deze gebieden liggen ook de meeste monumenten en gemeentelijke monumenten jongere bouwkunst.

2 water in de (binnen)stad

De verkaveling van de oude binnenstad wordt bepaald door oude rivierlopen, gegraven grachten en singels. Een deel van deze waterlopen is gedempt (enkele grachten en alle zijlen), maar de structuur van bebouwd en onbebouwd is vrijwel overal intact gebleven. Bij de uitvoering van het Waterplan Gouda en bij ontwikkeling van activiteiten rond het Cultureel en Havenkwartier besteedt Gouda aandacht aan versterking van het aspect water vanuit de gedachte, dat water cultuurhistorisch en toeristisch belangrijk is voor de stad.

Daarnaast zijn er andere soms eeuwenoude waterlopen in Gouda in wijken van jongere datum. Te denken valt aan de oude veenlinten zoals de Bloemendaalseweg met een karakteristiek profiel van weg, water en bebouwing. Maar ook waterlopen zoals de Omloopkade/pad behoren tot oude afwateringsstructuren die de polder vroeger droog hielden. Deze elementen zijn meestal opgenomen in de groenstructuren van de stad en zijn via bestemmingsplannen beschermd tegen bouwontwikkelingen.

In sommige stedenbouwkundige verkavelingen zijn groen en water samen beeldbepalend. Te denken valt aan de singels met laanbomen in de wijken uit de jaren '30 van de vorige eeuw en de wijken met bebouwing die vrijstaand gesitueerd is in het groen in combinatie met een meestal orthogonale waterstructuur (bestaande uit duidelijk aanwezige singels die meer landschappelijk zijn ingericht). Bij herinrichting van gebieden of verandering van beheer wil Gouda met deze aspecten rekening houden.

milieubeleid en isolatiemaatregelen

Vanuit het milieubeleid worden isolerende maatregelen gestimuleerd. Vanuit het oogpunt van monumentenzorg zijn dergelijke maatregelen geen probleem. Maar zoals bij veel wijzigingen aan een monument moet ook hiermee zorgvuldig en verantwoord worden omgegaan en bij sommige (top)monumenten zijn bepaalde ingrepen onmogelijk omdat zij de monumentale waarden teveel aantasten.

De ontwikkelingen op de markt worden nauwgezet gevolgd, want er is sprake van continue verbetering van mogelijkheden zoals die van dubbel glas. Dubbel glas is bij gemeentelijke monumenten en monumenten van Jongere Bouwkunst toegestaan, mits de detailleringen zijn aangepast aan het betreffende pand. In sommige gevallen kan geen sprake zijn van de meest optimale dubbele beglazingsvorm, maar zal een compromis moeten worden gezocht. Steeds vaker wordt in oude panden, en dus ook monumenten, zwam aangetroffen. Dat is een gevolg van een verkeerd geïsoleerd huis of verkeerde maatregelen tegen bijvoorbeeld vochtproblemen. Voorzetwanden bijvoorbeeld veroorzaken veel ellende.

Goede communicatie en voorlichting is nodig. Dat kan bijvoorbeeld door middel van de nieuwsbrief Monumentenzorg en Archeologie en Gouda Informatief.

gemeentelijk vastgoed en monumenten in gemeentelijk bezit

De gemeente is zelf ook eigenaar van een aantal rijks- en gemeentelijke monumenten. Zij zijn in beheer bij Vastgoed en Beheer. De gemeente kan voor restauraties gebruik maken van de geldende subsidieregelingen. In relatie tot Optima Forma wordt het afstoten van panden waaronder monumenten overwogen. De gemeente heeft dan ook onveranderd vat op de kwaliteit van de restauraties, namelijk als toetser van de monumentenvergunning.

8.3. overleg

Het gemeentebestuur van Gouda hecht aan de bestaande goede contacten met andere overheden die zich met cultuurhistorie bezig houden. Dat zijn andere gemeenten waarmee kennis wordt uitgewisseld of gezamenlijke acties worden ondernomen. Het kunnen ook hogere overheden zijn. Het is van belang te laten zien dat de gemeente Gouda haar cultuurhistorische taken serieus opvat. Daarmee bouwt de gemeente vertrouwen op. En dat komt de goodwill bij plannen ten goede. Onderling vertrouwen bespoedigt de procedures. Dat is belangrijk, zeker nu de cultuurhistorische aspecten een belangrijker rol gaan spelen in de ruimtelijke ordening. Op haar beurt heeft Gouda ook wat te bieden. Door onze professionele houding hebben die partijen vertrouwen in de gemeente Gouda en kunnen ook zij efficiënter werken. De afstemming met externe partijen vraagt om regelmatig overleg. Die overleggen vormen het instrument om te komen tot afstemming en samenwerking.

overleg met het Rijk

Met de RDMZ vindt regelmatig ambtelijk overleg plaats. Dat betreft beleidsmatige onderwerpen zoals beschermingsbeleid en subsidiemethodiek, zaken als bestemmingsplannen en artikel 19 procedures voor het beschermend stadsgezicht en gebieden grenzend daaraan en uiteraard de restauraties van rijksmonumenten. Daarnaast vindt tweemaal per jaar bestuurlijk overleg met de portefeuillehouder Cultuurhistorie plaats.

Met de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) vindt ad hoc ambtelijk overleg plaats en via het overleg met de provincie (zie hieronder) waar de ROB altijd vertegenwoordigd is. Dat overleg betreft bijvoorbeeld de opgravingsbevoegdheid, de verordening archeologie en monumentenzorg en concrete vragen naar aanleiding van archeologische onderzoeken.

overleg provincie Zuid-Holland

De afdeling Zorg, Cultuur en Maatschappelijke Ontwikkeling van de Provincie Zuid-Holland organiseert vier maal per jaar een overleg met alle archeologiegemeenten in de provincie. Daarbij worden kennis en ervaringen uitgewisseld en het beleid van de verschillende partijen toegelicht. Op ad hoc basis vindt overleg plaats over het cultuurhistorisch beleid in het algemeen.

overleg andere gemeenten

Gouda is lid van de Federatie van 46 Grote Monumentengemeenten. Deze federatie voorziet in de behoefte van kennisuitwisseling en komt drie á vier maal per jaar bij elkaar. Regelmatig wordt aan het Rijk gezamenlijk aandacht voor cultuurhistorische problemen gevraagd en af en toe wordt actie ondernomen. De federatie is vertegenwoordigd in de Commissie Monumenten en Archeologie van de VNG. Ook de Goudse portefeuillehouder Cultuurhistorie heeft zitting in die commissie.

Gouda is daarnaast lid van het Convent van Gemeentelijk Archeologen (CGA). Daarin participeren 36 gemeenten die zelf archeologie bedrijven. Ook binnen het convent wordt beleidsmatige en vakinhoudelijke kennis uitgewisseld en met het Rijk overlegd.

regio

In het verleden is tussen Gouda en gemeenten als Reeuwijk en Schoonhoven contact geweest om te komen tot een nadere regionale samenwerking op het gebied van de archeologie. Dergelijke kleinere gemeenten kunnen namelijk bij de opgravingsbevoegdheid van een grote regiogemeente aanhaken en onder auspiciën van de betreffende gemeentelijk archeoloog archeologisch onderzoek verrichten. De gemeentelijk archeoloog van Gouda is dan bevoegd gezag en kan de kleinere gemeenten ondersteunen door te coördineren en te registreren.

De Gouwe kijkend richting Bolwerk. Op de achtergrond de Dirk Crabethbrug.

8.4. actiepunten

Uit bovenstaande volgt één actiepunt

Actiepunt regionale samenwerking archeologie

Een goed jaar na zijn indiensttreding is duidelijk dat de gemeentelijk archeoloog zijn handen vol heeft aan de Goudse archeologie. Dat heeft onder andere te maken met de gevolgen van het huidige interimbeleid en de aankomende wijziging van het archeologische deel van de Monumentenwet. Met name in het op de ABK hoog gewaardeerde gebied binnenstad, staan veel bouwprojecten op stapel. Uit die projecten volgt een grote hoeveelheid archeologisch onderzoek. Het werk in Gouda zal dus in de komende tijd verder toenemen.

Dit stelt de discussie over de regionale samenwerking die zou worden geïnitieerd door Gouda, in een ander daglicht. Op dit moment wordt nog niet op regionaal gebied samengewerkt (voor de samenwerking met Schoonhoven is door Gouda weliswaar een plan van aanpak geschreven, maar daar is door de gemeente Schoonhoven nog niet op gereageerd).

Deze nota cultuurhistorie is aanleiding de beoogde regionale samenwerking nader te bezien en wellicht te overwegen om de mogelijkheden van een regionaal samenwerkingsverband op het hele terrein van de cultuurhistorie via het ISMH nader te onderzoeken. Alle regiogemeenten hebben of krijgen immers eveneens te maken met de provinciale CHS en de archeologieplicht. Over dit onderwerp zal dan ook een uitwerkingsnotitie worden geschreven.

9 financiën

9.1. aanleiding

Een aantal in deze nota aangegeven ontwikkelingen heeft financiële gevolgen. In de eerste plaats bestaat voor restauraties van gemeentelijke monumenten van Jongere Bouwkunst nog geen subsidieregeling. Het college heeft op 15 oktober 2002 wel besloten dat er een zo simpel mogelijke subsidieregeling voor die categorie moet komen.

In de tweede plaats wordt voor een inventarisatie van de Goudse naoorlogse bebouwing (1940-1965), uit het budget voor monumenten een bedrag beschikbaar gesteld.

In de derde plaats wordt in de toekomstige Monumentenwet en in de huidige Nota Planbeoordeling uitgegaan van het principe van de verstoorder betaalt. De veroorzaker van schade aan het bodemarchief betaalt het cultuurhistorisch/ archeologisch vooronderzoek (CHA), de kosten van een eventuele opgraving, aanpassingen met andere bouwmaterialen (bijvoorbeeld schroef- in plaats van heipalen of zo weinig mogelijk heipalen) en planaanpassingen (zoals ook na milieuonderzoek of een welstandsadvies).

Initiatiefnemers tot bodemversturende maatregelen (particuliere exploitanten, andere overheden of de gemeente zelf) zijn verplicht de kosten van het benodigde archeologische onderzoek voor hun rekening te nemen. De overweging hierbij is dat er bij grotere bodemingrepen sprake moet zijn van een uitdaging om het erfgoed zo verantwoord mogelijk mee te wegen en waar mogelijk te integreren in de voorgenomen ontwikkeling. De gemeente dient hier via het instrument van vergunningverlening op toe te zien.

Bij de kosten voor archeologisch onderzoek zijn inmiddels enkele knelpunten duidelijk geworden waarop we in 9.4. nader ingaan.

9.2. hoe gaat Gouda met de financiële gevolgen van het cultuurhistorisch beleid om?

Hierbij zijn drie aspecten aan de orde: een subsidiemethodiek voor gemeentelijke monumenten van jongere bouwkunst, de inventarisatie van naoorlogse architectuur en de kosten van archeologisch onderzoek.

subsidierегeling waardevolle objecten

Voor de restauratie van gemeentelijke monumenten wordt al jaren geld beschikbaar gesteld uit het stadsvernieuwingsfonds en uit het ISV. Ten laste van het ISV komt jaarlijks een budget van € 263.000,-. Uit het (aflopende) SVfonds is nog € 37.000 beschikbaar. Dit budget van € 300.000,- wordt nog elk jaar opgebruikt en deze behoefte bestaat op dit moment nog steeds. Die behoefte wordt op termijn minder naar gelang er meer panden zijn gerestaureerd. Aan de lijst van beschermde panden wordt conform het besluit over het beschermingsbeleid voor Jongere Bouwkunst, een tweede categorie toegevoegd en dat zijn de gemeentelijke monumenten van Jongere Bouwkunst. Zoals in hoofdstuk 4 al is aangegeven wordt de bescherming daarvan lichter dan van een regulier gemeentelijk monument.

De subsidieregeling voor gemeentelijke monumenten van Jongere Bouwkunst bestaat nog niet. De monumentenverordening waarin de nieuwe beschermde categorie panden is opgenomen, is echter op 27 januari 2004 in werking getreden en daarom willen wij voor deze categorie de volgende subsidiemethodiek ontwikkelen.

Alleen de restauratie van die onderdelen worden gesubsidieerd die onder de bescherming vallen, namelijk gevels, daken, tuinmuren, vensters. Daarvan kan 25% met een maximum van € 3.000,- worden gesubsidieerd. (Er is dan een totale investering door de eigenaar van € 12.000,- nodig.) Verder is uitgangspunt dat als het volledige bedrag van € 3.000,- aan een pand is toegekend, er binnen 10 jaar geen nieuwe aanvraag meer in behandeling wordt genomen.

We schatten in dat ca. 20 panden per jaar in aanmerking komen voor subsidie en dat er dus een budget voor de Jongere Bouwkunst nodig is van € 60.000 per jaar.

inventarisatie naoorlogse bebouwing (1940-1965)

Voor de inventarisatie van de Goudse naoorlogse bebouwing zal een gespecialiseerd bureau worden ingeschakeld. De kosten van die inventarisatie kunnen worden gedekt uit de bestaande structurele begroting.

projectgebonden uitvoeringskosten archeologisch onderzoek

De projectgebonden uitvoeringskosten zijn de kosten van het doorlopen van het archeologisch proces om het behoud van informatie te garanderen en/of te komen tot een verantwoorde afweging van belangen. Deze kosten zijn meestal direct te relateren aan individuele bouw- en inrichtingsprojecten. Binnen deze projecten kan vervolgens weer een onderscheid gemaakt worden tussen gemeentelijke projecten (bijvoorbeeld voor de inrichting van de openbare ruimte), projecten van andere overheden, private initiatieven en alle gradaties daartussenin. Binnen de oude wet- en regelgeving staan de gemeente verschillende mogelijkheden voor het doorberekenen van de archeologiekosten in niet-gemeentelijke projecten ter beschikking. Te denken valt aan het verrekenen van archeologiekosten via de gronduitgifte en exploitatie-overeenkomsten. Een en ander kan worden geregeld in de gemeentelijke exploitatieverordening. Bij de aanstaande wetwijziging krijgt het veroorzakersprincipe een prominente rol. Een belangrijk verschil tussen het oude en het nieuwe stelsel is dat de gemeente de benodigde archeologische werkzaamheden in private projecten ook niet zelf meer hoeft te organiseren, maar dit aan de exploitant zelf kan opdragen. De gemeente stelt wel de randvoorwaarden op waarbinnen die werkzaamheden dienen plaats te vinden (Programma van Eisen, aanvullende kwaliteitseisen).

De provincie Zuid-Holland heeft in haar Nota Planbeoordeling 2000 ingespeeld op de nieuwe wet. In die Nota Planbeoordeling staat het veroorzakersprincipe al opgenomen en de gemeente Gouda heeft daar op dit moment mee te maken. Daarom komen in Gouda de projectgebonden uitvoeringskosten, de uitwerking en de eindrapportage nu al grotendeels voor rekening van de ontwikkelaar/ initiatiefnemer. Dat wordt geregeld via de grondexploitatie en de exploitatieovereenkomsten. De gemeentelijk archeoloog heeft de rol van toetser en regisseur. De kosten van archeologisch onderzoek zijn echter niet altijd in evenwicht met de totale bouw/ aanlegkosten. Bij bepaalde kleinere bouw- en ontwikkelingsprojecten kunnen de kosten van archeologische maatregelen tot een zodanige excessieve kostenstijging leiden dat de totale exploitatie in gevaar komt.

Op de vorming van een landelijk fonds voor financiële ondersteuning bij archeologische (toevals)vondsten van grote omvang wordt op dit moment nog door het Ministerie van OCenW gestudeerd. Mede op basis daarvan zal de gemeente zich beraden.

Ook vindt op dit moment in het kader van het project Verheullocatie in overleg met de provincie en de ROB een pilot plaats waarbij de bouwwijze zodanig wordt aangepast dat de aantasting van het bodemarchief acceptabel is en er slechts op een klein aantal plekken archeologisch onderzoek nodig is. Zo worden zowel het bodemarchief ontzien als de archeologische onderzoekskosten beperkt.

toevalsvondsten

In gebieden waar geen archeologische waarden worden verwacht, geldt zoals in de ABK is aangegeven, een meldingsplicht. Je kunt er, ondanks gegrond vooronderzoek, namelijk nooit helemaal zeker van zijn dat er geen archeologische waarden aanwezig zijn. Het is denkbaar dat het vooronderzoek in het kader van de ABK heeft aangetoond dat er geen archeologische sporen te verwachten zijn, maar dat tijdens de grondbewerking toch een belangrijke vondst wordt aangetroffen. In dat geval kun je spreken van een toevalsvondst.

Binnenstedelijke opgraving, ovens aan de Raam. Opgraving in 1959.

Ook in dit geval is nader archeologisch onderzoek verplicht. In dergelijke situaties zal wat OCW betreft, de initiatiefnemer niet gehouden zijn tot vergoeding van de met de exploratie van een dergelijke vondst gemoeide kosten. Hij heeft immers aan zijn wettelijke verplichtingen voldaan, en wel op basis van een overheidsbesluit, dat hem de ruimte gaf het voorgenomen initiatief te realiseren. Wel zal hij de vondst moeten melden. De kosten van het onderzoeken van de vondst zullen volgens de nieuwe wet, in elk geval door een van de overheden worden gedragen. Over de ruimte en tijd zal met de initiatiefnemer en (afhankelijk van het belang van de vondst) met overige overheden moeten worden overlegd.

9.3. instrumenten

Voor bovengenoemde aspecten staan ons verschillende instrumenten ter beschikking.

- Nota Planbeoordeling (bijlage 3)
- Interimbeleid
- Monumentenwet (bijlage 1)

9.4. actiepunten

Uit bovenstaande volgen enkele actiepunten

actiepunt 1 subsidies gemeentelijke monumenten

Cultuurhistorie wordt vanuit het rijk gezien als substantieel onderdeel van het ISV en wordt bij de tweede ISVtranche nog belangrijker. Het aantal prestatievelden van ISV wordt teruggebracht van 12 naar 4. Binnen het prestatieveld omgevingskwaliteit zijn verschillende beleidsthema's waaronder de cultuurimpuls opgenomen. In het rijksbeleidskader wordt aangegeven dat onder cultuurimpuls onder andere wordt verstaan fysieke culturele kwaliteiten zoals het onroerend cultureel erfgoed (archeologie, monumenten, stedenbouwkundige structuren, stads- en dorpsgezichten). (Bijlage 12). Het is daarom logisch om de restauraties van cultuurhistorisch waardevolle objecten hieruit te financieren.

Tijdens de eerste ISVtranche werd voor restauraties van gemeentelijke monumenten € 263.000,- gereserveerd. Dat werd aangevuld met € 37.000,- uit het nu aflopende Svfonds. De afgelopen vijf jaar was dus voor restauraties van gemeentelijke monumenten per jaar € 300.000,- beschikbaar.

Het totale ISVbudget voor Gouda wordt in de komende ISV periode met een kwart verminderd en dat zal ook gevolgen hebben voor de subsidieregeling voor gemeentelijke monumenten. Daar komt bij dat naast de subsidieregeling voor reguliere gemeentelijke monumenten ook een regeling voor monumenten van jongere bouwkunst wordt ontwikkeld. Er zullen dus wat meer restauraties in aanmerking komen voor subsidie.

Het budget voor restauraties van gemeentelijke monumenten en monumenten van jongere bouwkunst zal daarom met maximaal een kwart van het huidige budget worden verminderd. Daarnaast dient cultuurhistorie ook het economisch belang. Investeren in cultuurhistorie zoals beschreven in het projectplan van het Cultureel en Havenkwartier betekent niet alleen een meerwaarde voor cultuurhistorische waarden, maar nadrukkelijk ook voor de voorspoed van de Goudse inwoners. Wij zullen de gevolgen voor de subsidieregeling van restauraties van de korting van het ISVbudget met een kwart in beeld brengen en dit budget afhankelijk daarvan aanvullen uit een ander budget.

actiepunt 2 opstellen financieringsbeleid opgravingen en projecten

De meeste archeologische onderzoekskosten kunnen worden gefinancierd uit de grondexploitatie. Bij sommige bouw- en ontwikkelingsprojecten kunnen de kosten van archeologische maatregelen echter tot een zodanige excessieve kostenstijging leiden dat de totale exploitatie in gevaar komt.

Voor dit kostenaspect bestaat op dit moment geen enkele voorziening. Op de vorming van een landelijke fonds voor financiële ondersteuning wordt op dit moment nog door het Ministerie van OCenW gestudeerd. OCW gaat ervan uit dat bij fors hoge meerkosten de gemeente danwel de provincie als vergunningverlenende instantie (of gemeente of provincie als bevoegd gezag bij MERplichtige projecten) deze kosten ten dele moeten dragen. Als ook daarna sprake blijft van excessieve kosten komt de rijksbijdrage pas in beeld. Op dit moment wordt door OCW een AmvB voorbereid waarbij een drempel van wat een gemeente jaarlijks maximaal moet bijpassen, wordt vastgesteld. De ontwikkeling voor de criteria daarvoor wordt waarschijnlijk aan de gemeenten overgelaten. De landelijke regeling voor excessieve kosten zal naar verwachting in de loop van dit jaar definitief worden.

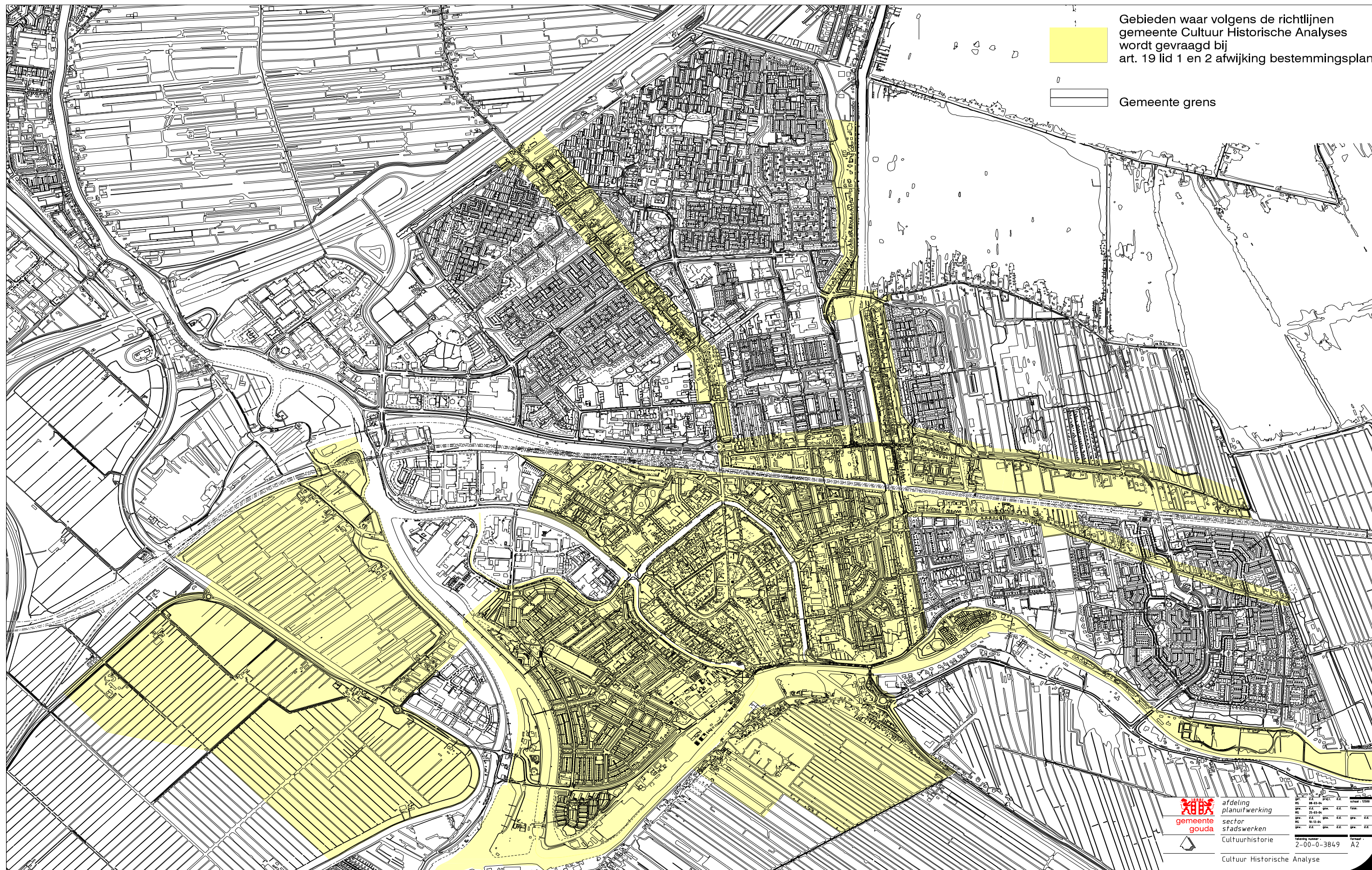
Bovenstaande heeft consequenties voor het binnenstedelijke bouwen, maar op de uitkomsten van de studie door OCW naar de mogelijke drempel van de gemeentelijke bijdrage valt nog niet te anticiperen. Afhankelijk van wanneer duidelijk is wat op de gemeente afkomt, zal een uitwerkingsnotitie door de Dienst Financiën en RBE worden opgesteld waarin wordt ingegaan op een reservering in de begroting ter hoogte van de opgelegde drempel.

actiepunt 3 heffing leges

Met ingang van de inwerkingtreding van de nieuwe Verordening Monumenten en Archeologie is in waardevolle gebieden de archeologievergunningsplicht van kracht. Op die vergunning kunnen leges worden geheven ter dekking van de kosten van de vergunningverlening. Door de afdeling BWT zal in overleg met de gemeentelijke archeoloog dit punt worden ingebracht van de legesverordening door de afdeling Belastingen.

uitvoeringsprogramma nota cultuurhistorie

wat	trekker en betrokkenen	wanneer	hoe	kosten en dekking
1. investeren in voorlichting en vergroting draagvlak voor cultuurhistorie	RBe; RPL, PLU BWT	na vaststelling nota	door middel van voorlichtings materiaal	uit reguliere begroting
2. Verfijnen quarantainelijst in overleg met de partners in de wijkontwikkeling met als doel dat deze lijst verdwijnt	RBe; RPL, wijkontwikkeling	Na vaststelling van deze nota starten met overleg	overleg	
3. Inventarisatie naoorlogse bebouwing	extern, aangestuurd door RPL	afronding laatste kwartaal 2004	inventarisatie	10.000,- uit reguliere begroting
4. stimuleren bouwhistorisch onderzoek bij restauraties	BWT	continue	door middel van voorlichtingsmateriaal en in contacten met initiatiefnemers	uit reguliere begroting
5. intensiveren communicatie over gevelbehandelingen	BWT	continue	door middel van voorlichtingsmateriaal en in contacten met initiatiefnemers	uit reguliere begroting
6. uitwerkingsnotitie duivenproblematiek opstellen	VBE	2005	door middel van een notitie	uit reguliere begroting
7. uitwerkingsnotitie zwaar verkeer opstellen	Dienst Ontwikkeling Stadswerken	2005	door middel van een notitie	uit reguliere begroting
8. evaluatie archeologievergunning	PLU; BWT, RBE	eerste kwartaal 2005	door analyse van de gegevens	binnen bestaande capaciteit
9. verband ARK en Commissie Cultuurhistorie vastleggen door middel van voordracht van 2 leden en één lid overlappend lidmaatschap	Dienst werken	opnemen welstandsnota	in verordening op ARK/welstandscommissie	binnen bestaande capaciteit
10. beheer Lijst waardevolle objecten	RPL	na vaststelling van deze panden nota		binnen bestaande capaciteit
11. digitaal beschikbaar stellen info uit nota en lijst waardevolle panden	RPL in overleg met communicatie	na vaststelling van deze nota	door middel van invoeren gegevens Registrar en daarna koppelen aan gouda.nl;	
12. archeologie als onderdeel van tentoonstellingen en opstelling museum	PLU/ Museum	streven naar 2005	vondsten uit depot in bruikleen geven aan museum	binnen bestaande capaciteit
13. uitwerkingsnotitie regionale samenwerking cultuurhistorie ISMH opstellen	RBe/PLU	2004	door middel van een notitie	binnen bestaande capaciteit
14. subsidieregeling Jongere Bouwkunst opnemen in subsidieverordening	BWT/ RBe	2004	opnemen in subsidieverordening bij eerstvolgende wijziging	binnen bestaande capaciteit
15. uitwerkingsnotitie financieringsbeleid archeologisch onderzoek opstellen	Dienst Financiën/ RBe/ Plu	2004	door middel van een notitie	binnen bestaande capaciteit
16. in legesverordening mogelijkheid tot heffing leges op archeologie vergunning opnemen.	BWT/ Belastingen	2005	opnemen in legesverordening	binnen bestaande capaciteit
17. gevolgen korting budget restauraties met 1/4 in kaart brengen en evt. voorstel uit ander budget	RBe/BWT	2004	door middel van een notitie	binnen bestaande capaciteit

nota cultuurhistorie